

MODEL D'ABORDATGE DELS MATRIMONIS FORÇATS

Generalitat
de Catalunya

Per la igualtat,
sempre endavant

Model d'abordatge dels matrimonis forçats.

Aprovat per la Comissió Nacional per a una Intervenció Coordinada contra la Violència Masclista, el 17 d'octubre de 2023.

© Generalitat de Catalunya. Departament d'Igualtat i Feminismes.

Direcció General per a l'Erradicació de les Violències Masclistes.

Elaboració i coordinació metodològica

Ariadna Vila Castelló i Rosa Mª Cendón Leris,

Subdirecció General de sensibilització i prevenció.

Alba Martínez Calzada,

Direcció General de Migracions, Refugi i Antiracisme.

Col·laboració i revisió: del comitè de matrimonis forçats de la Comissió Nacional per a una Intervenció Coordinada contra la Violència Masclista.

Disseny i maquetació

La Pera Comunicació - www.lapera.coop

Imatges

Totes les fotografies i imatges que conté aquesta publicació tenen autorització de reproducció (licències de Shutterstock, Envato Elements, Creative Commons o permís explícit del les seves autores) o provenen de campanyes públiques. Les infografies son d'elaboració pròpia.

Avís legal

Aquesta obra es publica amb una llicència de Creative Commons Reconeixement-NoComercial-CompartirIgual 3.0.

Sou lliure de:

Compartir — Copiar i redistribuir el material en qualsevol mitjà i format.

Adaptar — Remesclar, transformar i crear a partir del material.

D'acord amb els termes següents:

Reconeixement — Heu de reconèixer l'autoria de manera apropiada, proporcionar un enllaç a la llicència i indicar si hi heu fet algun canvi. Podeu fer-ho de qualsevol manera raonable, però no d'una manera que suggereixi que el llicenciador us dona suport o patrocina l'ús que en feu.

NoComercial — No podeu utilitzar el material per a finalitats comercials.

CompartirIgual — Si remescleu, transformeu o creeu a partir del material, heu de difondre les vostres creacions amb la mateixa llicència que l'obra original.

Per trobar aquesta obra, consultar al web del [Departament d'Igualtat i Feminismes](#)

i al [Portal de la transparència de la Generalitat de Catalunya](#).

Índex

Introducció	4
1. Antecedents	6
2. Objectius del model d'abordatge dels matrimonis forçats	9
3. Definicions	12
4. El matrimoni forçat. Una greu vulneració dels drets humans.....	17
5. Dades	26
6. Antecedents i canvis normatius	29
7. El model d'abordatge dels matrimonis forçats.....	34
8. Circuits i estructures de coordinació	46
9. Mesures i actuacions per a la prevenció i reparació davant de situacions de matrimonis forçats (2023-2025)	50
10. Referències bibliogràfiques.....	57

Introducció

Catalunya és un país compromès amb l'eradicació de les violències masclistes, entre elles, les celebracions de matrimonis infantils, precoços i forçats. I és per aquest motiu, que més enllà de tenir un paper reactiu davant de possibles casos, vol actuar des del principi de diligència deguda i tenir un paper més proactiu envers aquesta forma de violència masclista que es dona en l'àmbit familiar.

Més enllà de comptar amb un protocol que reculli la definició necessària dels circuits per a una intervenció coordinada davant d'un possible cas de matrimoni forçat, cal consensuar un model d'abordatge que posi en el centre els drets i necessitats de les dones, infants i adolescents.¹

El model d'abordatge dels matrimonis forçats també vol esdevenir una eina orientativa per identificar aquelles mirades d'occident esbiaixades sobre les cultures del sud global i treballar-hi en contra. La detecció dels matrimonis forçats no és senzilla, però cal fer-la sense possibles prejudicis, o representacions esbiaixades o estigmatitzants de determinades cultures o comunitats religioses, ja que la normativa vigent la reconeix com una violència masclista. Es tracta d'abordar des d'una perspectiva interseccional² i antiracista la intervenció de les violències masclistes vers les dones migrades i racialitzades, i evitar l'essencialització i els enfocaments culturalistes sobre les minories per tal de garantir una valoració real del risc de la situació de violència masclista.

D'aquesta manera, cal incloure l'ampli abast i l'impacte d'aquesta violència i considerar el fet que aquest col·lectiu pot trobar-se travessat també per la necessitat de protecció internacional i/o ser víctimes del delictes de tràfic de persones. Tanmateix, tots aquests marcs jurídics de protecció s'interrelacionen i, alhora, són transferits per les diferents categories que planteja un abordatge interseccional. Cal reconèixer les múltiples dimensions de desigualtat estructural que travessen les vides de les persones susceptibles de patir els matrimonis forçats i vincular la seva situació amb sistemes d'opressió com són el patriarcat, el racisme, el capitalisme i la heteronormativitat. Aquesta anàlisi pot esdevenir clau per la identificació d'aquest àmbit de violència masclista. Per tant, l'abordatge dels matrimonis forçats exigeix més esforç i especialització per part de les persones professionals de tots els àmbits i sectors.

Es tracta d'abordar des d'una perspectiva interseccional i antiracista la intervenció de les violències masclistes vers les dones migrades i racialitzades, i evitar l'essencialització i els enfocaments culturalistes sobre les minories per tal de garantir una valoració real del risc de la situació de violència masclista.

¹ Àmbits de la violència masclista (art. 5) Violència en l'àmbit familiar: La violència física, digital, sexual, psicològica o econòmica exercida contra les dones i els menors d'edat en el si de la família i perpetrada per membres de la mateixa família o per membres del nucli de convivència, en el marc de les relacions afectives i dels lligams de l'entorn familiar.

² Kimberlé Crenshaw originalment va encunyar el terme "interseccionalitat" el 1989 per conceptualitzar la unió en què la raça i el gènere interactuaven per oprimir les dones negres. Va argumentar que, a causa de la seva identitat com a dones i negres, dins dels discursos que es formaven per respondre a un o altre, els interessos de les dones negres quedaven excloses, per tant les experiències de les dones són multidimensionals. No només estan conformades pel gènere, sinó també per altres factors com la raça, la classe i la sexualitat. El concepte interseccionalitat afirma que aquestes identitats no són categories separades, sinó que interseccionen per incidir en cada individu de manera diferent. Les interseccions s'uneixen per atorgar diferents privilegis i per sotmetre a les diverses formes de discriminació.

En aquest sentit i també d'acord amb les consideracions sobre els matrimonis infantils, precoços i forçats recollides en la Resolució del Parlament Europeu, de 4 de juliol de 2018, titulada "Cap a una estratègia exterior de la Unió contra els matrimonis precoços i forçats: properes etapes", es considera necessari, d'una banda, adaptar el **Protocol per a la prevenció i l'abordatge del matrimoni forçat a Catalunya** (2020) al marc normatiu en què ens trobem actualment i fer-ne un abordatge conceptual i tècnic actualitzat. I, d'altra banda, elaborar un **model d'abordatge dels matrimonis forçats** que reconegui que a Catalunya hi ha dones, infants i adolescents amb realitats i experiències vitals diverses en relació amb els matrimonis forçats que ens obliguen a repensar i adequar les nostres respostes i estratègies (en coherència amb els eixos d'intervenció que planteja el nou Protocol marc per a una intervenció amb la diligència deguda en situacions de violències masclistes).

...a Catalunya hi ha dones, infants i adolescents amb realitats i experiències vitals diverses en relació amb els matrimonis forçats que ens obliguen a repensar i adequar les nostres respostes i estratègies...

01

Antecedents
del treball en
matrimonis forçats
a Catalunya

Antecedents del treball en matrimonis forçats a Catalunya

01

La Llei 5/2008, del 24 d'abril, del dret de les dones a erradicar la violència masclista va reconèixer el matrimoni forçat com una violència masclista que es manifestava en l'àmbit social o comunitari (article 5.quart.e).

Posteriorment, i en el marc de la Comissió Nacional per a una Intervenció Coordinada contra la Violència Masclista (CNVM), es va crear un grup de treball per tractar sobre els matrimonis forçats, liderat i coordinat per l'Institut Català de les Dones, que posteriorment va liderar la Secretaria per a la Immigració.

- ▶ **El juny de 2009** el Programa de seguretat contra la violència masclista del Departament d'Interior va publicar el Procediment de prevenció i atenció policial dels matrimonis forçats.
- ▶ **El desembre de 2014** la Generalitat de Catalunya va publicar el Protocol per a l'abordatge dels matrimonis forçats, elaborat en el marc dels protocols d'actuació en casos de violència a la demarcació de Girona. Formaven part de la Comissió de Seguiment creada a partir d'aquest protocol diferents unitats de la Generalitat, així com els col·legis d'advocats de Figueres i Girona, diversos ens locals i la Subdelegació del Govern a Girona.
- ▶ **El 25 d'octubre de 2017** la Secretaria d'Igualtat, Migracions i Ciutadania va organitzar una jornada sobre els matrimonis forçats amb la participació de diferents professionals de Catalunya, la Forced Marriage Network del Govern d'Escòcia i la Fédération Nationale Mutilations Sexuelles Féminines & Mariages Forcés (GAMS) de França.

A partir d'aquesta jornada es va crear un grup de treball format per diferents actors socials per participar en l'elaboració del Protocol per a la prevenció i l'abordatge del matrimoni forçat a Catalunya (2020). El procés d'aprovació d'aquest instrument es va interrompre per causa de la covid-19 i, posteriorment, pel canvi de legislatura.

Tanmateix, en aquest període es va aprovar la Llei 17/2020, del 22 de desembre, de modificació de la Llei 5/2008, del dret de les dones a erradicar la violència masclista, en què el matrimoni forçat s'identifica com una forma de violència en l'àmbit familiar (enlloc d'una violència masclista que es manifesta en l'àmbit social o comunitari, tal com ho recollia la Llei 5/2008).

- ▶ **L'any 2021** es va crear el Departament d'Igualtat i Feminismes (d'acord amb el Decret 249/2021, de 22 de juny) que ha estat l'impulsor del nou Protocol marc per a una intervenció amb la diligència deguda en situacions de violències masclistes, aprovat per l'Acord del Govern de 22 de novembre de 2022. Un nou paradigma d'intervenció que convida a dur a terme una actualització dels instruments amb què compta Catalunya per erradicar les violències masclistes i incorporar nous enfocaments: feminista i interseccional; nous abordatges: multidimensional i intersectorial; i noves perspectives: antiracista i de drets humans. Un model centrat en els drets i les necessitats de les dones, infants i adolescents, així com en la introducció del principi de la diligència deguda.

És per aquest motiu que en el marc de la CNVM es va valorar la necessitat d'actualitzar el Protocol per a la prevenció i l'abordatge del matrimoni forçat a Catalunya (2020), prèviament a l'aprovació pel ple de la Comissió Nacional i per acord de Govern, i fer aquesta tasca d'actualització per mitjà de la creació del Comitè de Matrimonis Forçats, coordinat per la Direcció General per a l'Erradicació de les Violències Masclistes (DGEVM).

Paral·lelament a tot aquest procés, la Generalitat de Catalunya ha adoptat compromisos amb els objectius de desenvolupament sostenible (ODS) de l'Agenda 2030 que impacten directament en l'erradicació del matrimoni infantil, precoç i forçat (fita 5.3) i als quals haurà de retre comptes quan arribi el moment.

5.3 Eliminar totes les pràctiques nocives, com el matrimoni infantil, precoç i forçat, així com la mutilació genital femenina.

02

Objectius del model
d'abordatge dels
matrimonis forçats

Objectius del model d'abordatge dels matrimonis forçats

02

En coherència amb els objectius que recull el Protocol marc per a una intervenció amb la diligència deguda en situacions de violències masclistes, els objectius d'aquest model d'abordatge són els següents:

- Elaborar un document central que assenti les bases conceptuals i incorpori estàndards internacionals de drets humans, com la diligència deguda, per qualificar el compliment de les obligacions de prevenció i reparació integral davant els matrimonis forçats.

- Garantir un abordatge interseccional del matrimoni forçat posant al centre a les dones, infants i adolescents, els seus drets i les seves necessitats.
- Avançar en el desenvolupament de polítiques públiques per a l'erradicació del matrimoni forçat.
- Complementar el Protocol marc amb instruments, guies i eines específiques que concretin més com es poden erradicar els matrimonis forçats.

Aquestes accions tenen com a objectius principals:

Trencar amb els estereotips i prejudicis que envolten els matrimonis forçats afirmant que són pràctiques culturals nocives (Aplin, 2022), terminologia de la dècada dels anys 50 sorgida de les agències de les Nacions Unides i altres organismes de drets humans. Tanmateix, aquest terme fa una construcció homogènia i estigmatitzadora de les dones migrades i/o racialitzades (Harcourt, 2009), identificant-les com dones subordinades, desprotegides i dependents, sense qüestionar tots aquells elements que les envolten i les situen en una situació de vulnerabilitat. Parteix d'un universalisme etnocèntric que vincula a les dones del sud global amb el relat de la dona migrada com a víctima de la cultura.

Cal treballar el matrimoni forçat com una manifestació més de les violències masclistes que es donen en l'àmbit familiar i abordar-lo des de l'estàndard de diligència deguda per tal de superar el seu abordatge com un fet anecdòtic i particular.

Desconstruir el mite de la cultura com un element de violència en ella mateixa i concebre que totes les violències masclistes es troben en totes les societats, com a expressió resultant de la dominació del sistema patriarcal. Cal reconèixer quines altres estructures de poder més enllà del gènere, com ara el racisme i el capitalisme, condicionen i marquen la vida d'aquestes dones.

Treballar la prevenció individual i comunitària a través d'un abordatge feminista interseccional que manifesti el rebuig i la tolerància zero de la societat catalana envers els matrimonis forçats. És imprescindible sortir de l'abordatge esbiaixat i fragmentat a l'hora de fer una actuació individual. I, evidenciar com operen articuladament els sistemes patriarcal, capitalista i el racisme per explicar les condicions socials de les dones migrades i racialitzades.

Abordar de forma multidimensional i intersectorial la realitat dels matrimonis forçats en tots els serveis i institucions públiques, així com en les entitats, per tal de garantir la no repetició i la recuperació de les dones, infants i adolescents que han estat en risc de patir o que han patit un matrimoni forçat.

En definitiva, es tracta d'un model de país que vol ser una referència per prevenir els matrimonis forçats i reparar les dones, infants i adolescents que estan en risc de patir o que han patit una situació de matrimoni forçat defensant la plena llibertat de l'exercici dels seus drets i lliures de qualsevol forma de violència institucional i masclista.

03

Definicions

3.1 Matrimoni forçat o forçós?

Segons l'Optimot³ ambdós adjectius són gairebé sinònims, i sovint poden intercanviar-se, però amb matisos de diferència que, segons el cas, fan preferible l'ús de l'un o de l'altre.

Violència física: qualsevol acte de força contra el cos d'una dona, amb el resultat o el risc de produir-li una lesió física o un dany.

Forçat-ada: s'aplica a situacions en què un agent extern obliga, per mitjà de la força, l'extorsió, etc., a fer una determinada cosa.

Forçós-osa: s'aplica a situacions ineludibles, en què la persona es veu empesa, per les circumstàncies (o per les lleis), a fer una determinada cosa.

Per tant en el cas que ens ocupa, la forma adequada és **matrimoni forçat**.

3.2. Matrimoni forçat

El matrimoni forçat és un tipus de violència masclista tal com estableix l'article 5 de la Llei 5/2008, del 24 d'abril, del dret de les dones a erradicar la violència masclista, que preveu, entre altres conductes, el matrimoni forçat com una manifestació de violència en l'àmbit social o comunitari.

Què és un matrimoni forçat?

És la unió de dues persones en la qual, almenys una d'elles no ha atorgat el seu ple i lliure consentiment⁴, sinó que ha estat pressionada físicament, sexualment, emocionalment i/o psicològicament per una altra persona (generalment la seva família i el seu entorn de referència).

Si el matrimoni forçat es produeix quan un o tots dos contraents són menors de 18 anys, també s'anomena **matrimoni prematur**.

És important distingir-lo del **matrimoni pactat o concertat**. Els matrimonis pactats no es consideren matrimonis forçats perquè els contraents són lliures de decidir si volen contraure matrimoni amb la persona pactada o concertada normalment per les famílies.

El matrimoni forçat es diferencia del matrimoni concertat en tant que, tot i que en el segon les famílies poden adoptar un paper principal en la planificació del matrimoni, els cònjuges tenen l'oportunitat de decidir lliurement si volen acceptar o no el matrimoni. El matrimoni concertat ha funcionat amb èxit durant molt temps com a forma per establir llaços en comunitats en què els contraents consenten a casar-se amb qui la seva família o comunitat ha escollit.

Ara bé, quan un dels dos cònjuges vol acabar amb el vincle establert i els mateixos mecanismes de pressió familiar i de l'entorn ho impedeixen, pot ser equiparat a un matrimoni forçat en tant que la coacció és exercida per la comunitat. En aquest cas són anomenats **matrimonis forçats sobrevinguts**⁵.

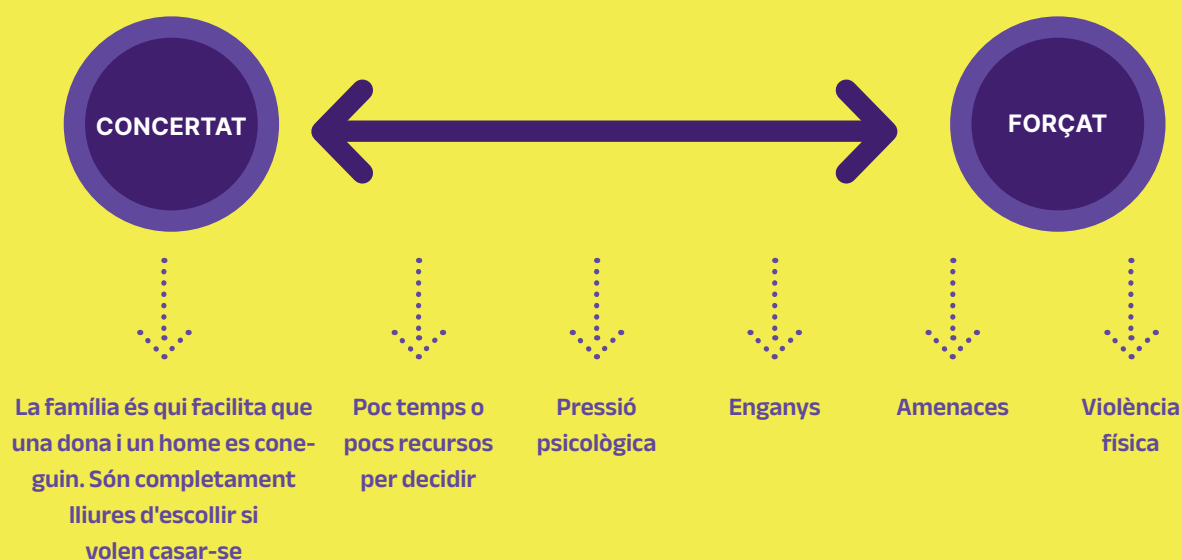
³ L'Optimot, consultes lingüístiques, és un servei que ofereix la Secretaria General de Política Lingüística en col·laboració amb l'Institut d'Estudis Catalans i el Centre de Terminologia TERM CAT.

⁴ El consentiment entès com un continuïum que es mesura mitjançant el grau de pressió i de coerció (física, social i emocional) vers la potencial víctima, i que va més enllà d'aquesta pressió objectiva, i incorpora les subjectivitats dels individus i de les seves vivències (Parella, Güell, Contreras, 2023).

⁵ Arlettaz, Fernando i Gracia, Jorge (2016). "Los matrimonios forzados como una manifestación de violencia de género. Extranjería cultural, religión y derechos humanos". Laboratorio de Sociología Jurídica, Universitat de Saragossa.

La línia entre el matrimoni forçat i el matrimoni concertat

Pot resultar difícil establir si un matrimoni ha estat concertat o forçat. La raó és que els contraents poden viure situacions que condicionin la seva decisió. Aquestes situacions estan relacionades amb el poder de convicció dels progenitors, de la família extensa i de les influències de l'entorn. La manca d'informació, de coneixement i de recursos comporta que no puguin prendre la decisió de manera lliure, per desconeixement de les possibles conseqüències que puguin patir. La línia que separa el matrimoni concertat, i per tant amb un consentiment lliure per part dels dos membres de la parella, i el matrimoni forçat, és difusa, tal com es pot observar en el gràfic següent:

És important tenir en compte que els matrimonis concertats i els forçats formen part del mateix espectre:

- A una banda, se situa el matrimoni concertat, en què dos adults tenen tota la informació i recursos per decidir si es volen casar, lliures de pressions.
- A l'altra banda, se situa el matrimoni forçat, en què ni marit ni muller —o un dels dos— tenen cap poder de decisió.

El que inicialment pot ser considerat com a matrimoni pactat o concertat pot derivar en un matrimoni forçat quan s'intensifiquen les pressions familiars o de l'en-

torn, es coacciona, s'amenaça o fins i tot es segresta la persona o es recorre a la violència. No s'ha de tenir una perspectiva binària i rígida entre el matrimoni lliure i forçat, perquè la realitat entre el lliure consentiment i la imposició violenta és molt àmplia, i en algunes ocasions difícil determinar (Torres, 2015, 837). Cal abordar l'enllaç matrimonial des d'un contínuum, perquè això permet comprendre l'autonomia del consentiment i els objectius implícits i explícits que el mouen, per tal de plantejar les estratègies adequades a la pròpia situació, i evitar possibles accions de revictimització.

3.3. Elements per identificar el matrimoni forçat

El matrimoni forçat és aquell en què, com a mínim, un dels dos integrants **no ha consentit lliurement celebrar-lo** i que, per tant, s'ha establert sota coacció. Els tipus de coacció són diversos i inclouen pressions físiques, psicològiques, financeres, sexuals i emocionals, així com amenaces, assetjament, xantatge i ús de l'engany, entre d'altres (Igareda, 2015). També es considera coacció el fet **d'aprofitar-se de la incapacitat d'algú per consentir o entendre la naturalesa del matrimoni, per exemple en el cas dels menors d'edat**. Aquesta coacció es pot dur a terme tant per part dels progenitors com per part dels membres de la família i la comunitat.

Com ja s'ha assenyalat anteriorment, malgrat que inicialment pugui tractar-se d'un matrimoni concertat, es considerarà forçat si, durant el procés, un dels dos integrants (o ambdós) canvien d'opinió i, **contra la seva voluntat, és obligat a consumir l'acord**.

La majoria de víctimes del matrimoni forçat són dones, però cal tenir present que també hi pot haver víctimes masculines. Les persones amb discapacitat física i/o mental també poden esdevenir potencials víctimes de matrimoni forçat. Les persones que formen part del col·lectiu LGTBI també es poden veure forçades a ser casades amb l'objectiu de modificar la seva identitat i expressió de gènere i/o la seva orientació sexual davant de la comunitat.

Les persones que pateixen un matrimoni forçat es troben sota una elevada pressió per satisfer els desitjos de la família i/o la comunitat, que pot anar acompanyada de greus abusos emocionals i sexuals. En alguns casos, es poden arribar a produir femicidis o bé situacions extremes en què les víctimes recorren al suïcidi.

Les circumstàncies del matrimoni forçat són complexes i contradictòries per a la jove/dona que possiblement, després d'escapar del nucli familiar de risc, hi retorni. És important tenir en compte que pot haver estat patint una forta manipulació emocional i que es trobi en una situació de confusió. Per això cal fer un acompanyament de la situació i de la persona.

La manca de llibertat també s'aplica en cas de divorci d'un matrimoni forçat:

- La dona que té poc marge, o nul, per decidir si es vol casar, també estarà condicionada a l'hora de decidir si es vol divorciar, ja que aquesta decisió no dependrà d'ella.
- La dona pot descartar l'opció de divorciar-se per qüestions migratòries, econòmiques o vinculades a la tradició, entre d'altres.
- La dona que vol deixar una relació pot ser rebutjada per les amistats, els familiars i la comunitat, perquè consideren que el divorci és un fet deshonorós i impropri.

3.4. Matrimoni forçat vs. tràfic d'éssers humans per a la celebració d'un matrimoni forçat

El matrimoni forçat pot esdevenir una de les finalitats del delictes de tràfic d'éssers humans, tal com ho tipifica l'article 177 bis del Codi penal. Els elements que permeten identificar una possible situació de tràfic per a la celebració d'un matrimoni forçat són els següents:

- l'existència d'una de les **accions** del tràfic: la utilització de captació, transport, trasllat, acolliment o recepció d'una persona
- l'ús d'algun **mitjà** il·lícit com, per exemple, engany, amenaces, intimidació, coacció, segrest o ús de la violència, entre d'altres
- l'actuació amb la **finalitat** de sotmetre la persona a contraure matrimoni en contra de la seva voluntat.

En aquest sentit, cal considerar el **tràfic amb finalitat de matrimoni forçat** com el procés que, a través d'alguna de les accions i mitjans descrits en la definició, pretén la celebració del matrimoni.

Amb aquesta finalitat, pren especial rellevància el concepte del **desarrelament** com a acció de trasllat de la persona.

Matrimoni forçat	Tràfic d'éssers humans amb la finalitat de matrimoni forçat
Art. 172 Codi penal = Delicte de coaccions	Art. 177 bis Codi penal = Delicte contra la dignitat humana
Delicte de resultat	Delicte de consumació anticipada

El tràfic de persones per a la celebració d'un matrimoni forçat suposa també una vulneració greu dels drets humans perquè sotmet les persones afectades a un procés de victimització, de cosificació i, en alguns casos, fins i tot, de compravenda i esclavitud que estronca greument els projectes vitals de les víctimes.

3.5. Els matrimonis forçats com a motiu de persecució⁶

La Llei 12/2009, del 30 d'octubre, reguladora del dret d'asil i de la protecció subsidiària reconeix la condició de refugiat/ada a tota persona que tingui un temor fonamentat a ser perseguida o a no rebre la protecció que necessita per part de l'estat i de les forces de seguretat al seu país d'origen pels motius següents:

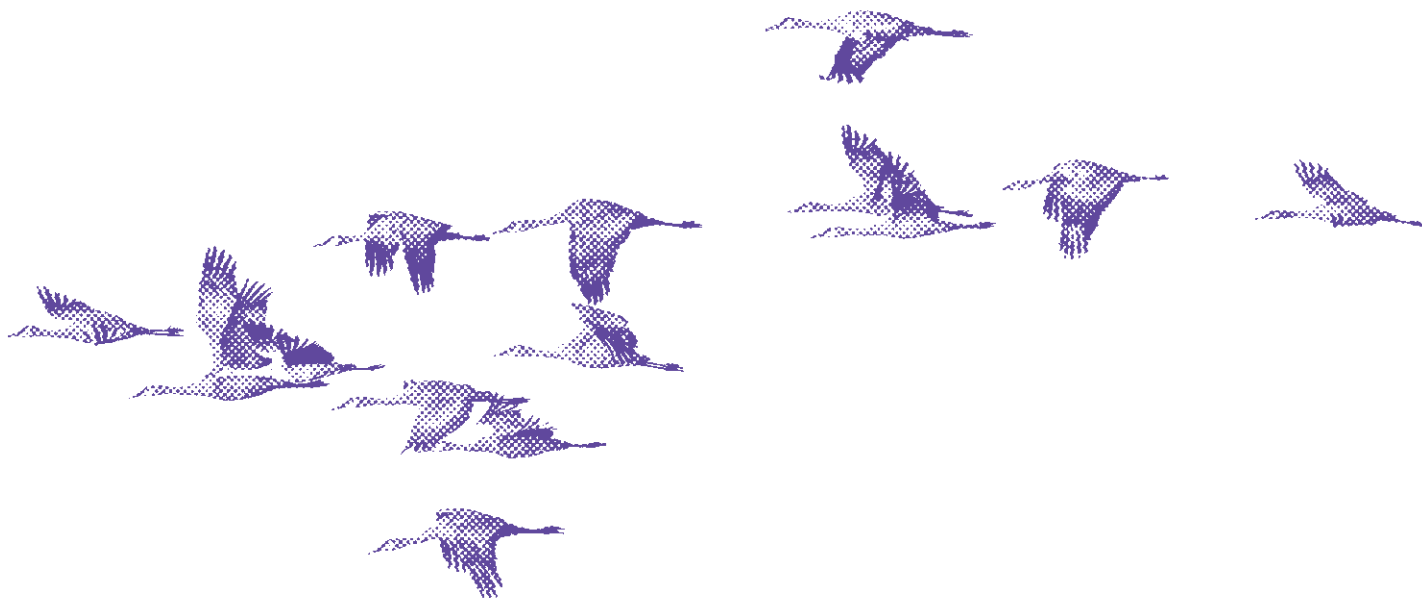
- > raça
- > religió
- > nacionalitat
- > opinions polítiques
- > pertinença a determinat grup social
- > gènere o orientació sexual

Per tant, quan les institucions del seu país de nacionalitat o residència no tenen capacitat de donar-los protecció legal i efectiva, aquestes persones poden recórrer a la **protecció internacional**.

En el marc del dret d'asil, el **temor** és l'element subjectiu que motiva la persona amb necessitat de protecció internacional al desplaçament forçós i l'abandonament del seu país d'origen o de residència habitual.

Per tant, Catalunya pot ser tant país d'origen com de trànsit o destinació de possibles situacions de matrimoni forçat o de tràfic per a la celebració de matrimonis forçats.

- > D'una banda, acull dones, nenes i adolescents que s'han vist obligades a desplaçar-se forçosament o han fugit d'un matrimoni forçat (celebrat o no).
- > I de l'altra, acull dones, nenes i adolescents que han estat o estan sent captades, traslladades, desarrelades per mitjans il·lícits per tal d'aconseguir la celebració d'un matrimoni forçat a Catalunya (que pot haver-se celebrat o no), en el seu país d'origen o de procedència i/o d'un tercer país.

⁶ Guia de detecció i derivació per a professionals vinculats a l'atenció de les persones amb necessitats de protecció internacional a Catalunya, ASIL.CAT.

04

El matrimoni forçat. Una greu vulneració dels drets humans

El matrimoni forçat. Una greu vulneració dels drets humans

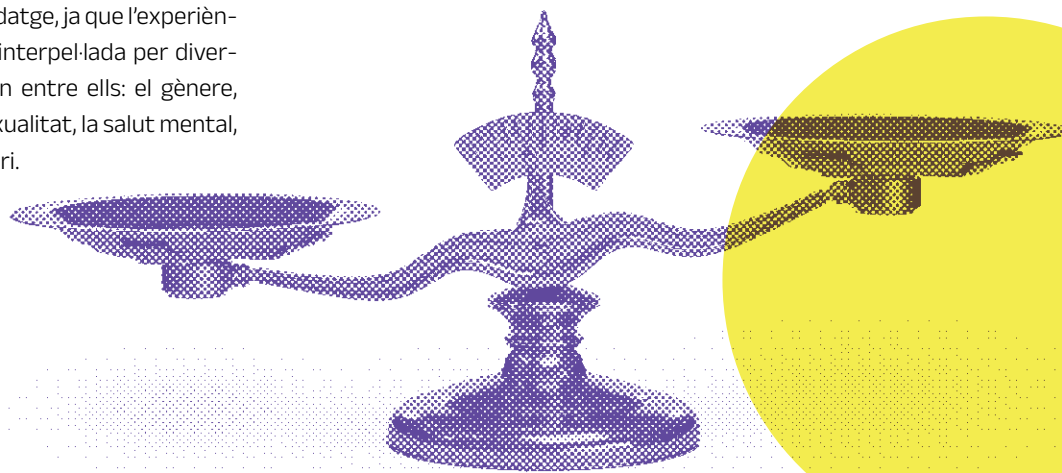
04

4.1. Una forma més de violència masclista dins del patriarcat

La violència contra les dones, nenes i adolescents és una expressió més del patriarcat heteronormatiu. És el resultat més greu d'unes relacions socials basades en la desigualtat i en la discriminació per raó de sexe. Es tracta d'un fenomen universal que afecta totes les cultures, societats, classes i grups socials d'arreu del món i totes les edats. En aquest sentit, els matrimonis forçats s'han de considerar com una greu vulneració dels drets humans, que atempta contra el dret fonamental de consentir lliurement el matrimoni, i són nombrosos els instruments internacionals i legislatius que els preveuen⁷, ja que els matrimonis forçats tenen un alt impacte en el desenvolupament i en la llibertat de les dones, infants i adolescents que els pateixen.

Els matrimonis forçats constitueixen, doncs, una forma de violència masclista que ha de ser entesa com un fenomen més d'expressió de poder del patriarcat, en què convergeixen altres sistemes de dominació, opressió i subordinació. D'aquí ve la importància que té la perspectiva interseccional en el seu abordatge, ja que l'experiència del matrimoni forçat es veu interpel·lada per diversos elements que interseccionen entre ells: el gènere, l'ètnia, la identitat religiosa, la sexualitat, la salut mental, la classe social i l'estatus migratori.

La violència contra les dones, nenes i adolescents és una expressió més del patriarcat heteronormatiu. És el resultat més greu d'unes relacions socials basades en la desigualtat i en la discriminació per raó de sexe.

⁷ La Declaració Universal de Drets Humans (1948), la Convenció Internacional sobre els Drets Civils i Polítics (1966), la Convenció Internacional sobre els Drets Econòmics, Socials i Culturals (1966), la Convenció dels Drets de l'Infant (1990), La Convenció per l'Eliminació de Tota Forma de Discriminació de la Dona (CEDAW) (1979), entre altres marcs legislatius i jurídics que es troben explicats a l'apartat 7 del document.

4.2. Un abordatge antiracista dels matrimonis

Prèviament a l'anàlisi dels factors i motius que justifiquen la celebració dels matrimonis forçats és necessari fer una reflexió sobre **el gènere i la racialització**. Quan s'analitza la qüestió dels matrimonis forçats, és molt importat no caure en estereotips racistes els quals argumenten que les dones blanques de països occidentals són dones alliberades i modernes, i les dones racialitzades són dones submises i oprimides per tradicions que els són alienes.

Hi ha aparells de control i vigilància policial i social que provoquen vulnerabilitat, discriminació i exclusió social com per exemple, la regulació de la vida a través de la Llei d'estrangeria, els tipus de feina, les condicions laborals i de vida, l'accés a l'habitatge i al sistema educatiu i sanitari, la participació política i la família, els quals moltes vegades es tradueixen o es disfressen com a productes de la cultura d'origen però, en realitat, són mecanismes de desigualtats estructurals racistes. D'aquesta manera, la racialització comporta una regulació en l'accés a drets i a la ciutadania, i genera en aquest cas un impacte en les dones migrades i racialitzades pel que fa a l'accés a determinats sectors laborals i la racialització del treball, com són: el treball de la llar i les cures, la recollida de la fruita i la neteja, en el cas de dones migrades (Santa Cruz, 2022).

La **raça** és una construcció social pensada per jerarquitzar la població. Des de l'època colonial, aquestes jerarquies tenen com a finalitat situar les persones blanques per sobre de la resta, ja sigui en els països europeus —discriminant les persones del poble gitano—, ja sigui fora d'Europa. Avui, la **racialització**⁸ a Europa es basa simultàniament en velles nocions de la raça, mal entesa com una característica biològica, i noves nocions que vinculen la cultura com un marcador essencial de la diferència —ser musulmana, per exemple.

És per això que, en l'actualitat, les persones considerades com a racialitzades segueixen patint desigualtats i discriminacions fruit de velles relacions colonials. El racisme influeix en la capacitat de la persona d'oposar-se a un matrimoni forçat i en les eines que disposa per poder fer-ne front. Aquestes desigualtats s'han de poder analitzar de manera interseccional tenint en compte el context, les significacions i les implicacions de les violències en el marc concret de les relacions de poder.

El masclisme, encara que es manifesti de formes diferents, marca la vida de totes les dones catalanes, siguin blanques o racialitzades, així com de les dones refugiades o migrades que arriben a Catalunya.

Hi ha col·lectius de dones migrades, racialitzades i refugiades que estan molt implicades en la lluita contra els matrimonis forçats, tant a Catalunya com a l'estranger, fet que refuta la idea que es tracta de dones submises sense veu.

El **racisme estructural**, les polítiques migratòries i el desconeixement de l'idioma i de les administracions de la societat d'acollida són factors de vulnerabilitat per a les dones racialitzades, refugiades i migrades arreu del món que poden influir tant a l'hora de resistir-se al matrimoni forçat com a l'hora de fer el pas de denunciar-lo. D'altra banda, per fer front al racisme estructural cal recuperar les veus de les dones, és a dir, cal que siguin considerades no només com a objecte de protecció, sinó que cal habilitar les condicions perquè puguin ser reconegudes com a subjectes polítics capaços d'exigir els seus drets. L'article 12 de la Convenció sobre els Drets dels Infants recull també, en cas que siguin menors d'edat, el dret a expressar la seva opinió i que aquesta es tingui en compte en tots els assumptes que els afectin, d'acord amb el principi d'autonomia progressiva i les seves circumstàncies particulars (Convenció sobre els Drets dels Infants, 1989).

⁸ S'entén com a "**procés de racialització** aquell que genera la diferència i classifica les persones derivat de la colonialitat. La raça atorga superioritat als que formen part del relat de la modernitat i inferioritza els altres. La racialització explica l'estatus i els drets que s'atorguen a les persones de l'anomenat 'Sud Global'. La racialització comporta una regulació en l'accés a drets i a la ciutadania. Així com també a determinats sectors laborals, etc." (Santa Cruz, 2022).

Hi ha uns factors de risc a l'hora d'abordar el fenomen del matrimoni forçat des d'una perspectiva essencialista (Anitha i Gill, 2015), i és important identificar-los per no perpetuar l'estigmatització de certes comunitats:

- La construcció del matrimoni sospitós en processos de reagrupació familiar, la qual cosa supedita el control dels matrimonis forçats al control migratori.
- L'associació del matrimoni forçat a la noció de cultura problemàtica.
- La confusió del matrimoni concertat amb el matrimoni forçat.
- El rebuig de tota forma de matrimoni que no encaixi dins del matrimoni basat en la construcció patriarcal de l'amor romàntic⁹.
- La intensificació d'actituds hostils contra les minories i fomenta que s'invisibilitzin formes de violència similars perpetrades per membres de la cultura majoritària.

4.3. Factors que motiven un matrimoni forçat

El matrimoni forçat no és una forma de violència que hagi aparegut recentment, sinó que des de l'edat antiga el matrimoni ha esdevingut un model de societat que ha permès perpetuar les dinàmiques patriarcal, independentment de la classe social, la cultura i la religió de la qual es procedeix. L'extensió de la seva pràctica responia als interessos col·lectius de les famílies, com una institució política i econòmica per unir llaços entre elles¹⁰. Una institució matrimonial que ha estat dinàmica i ha anat evolucionant al llarg de temps, canviant la pròpia finalitat, formes i característiques. Per tant, les formes de matrimoni no es poden generalitzar en una cultura, poble o país.

No obstant això, quan un matrimoni esdevé forçat, estem davant d'una forma de violència masclista i com a institucions i poders públics tenim l'obligació d'intervenir correctament per garantir els drets humans de les nenes, joves i dones.

⁹ Hi ha una sèrie de creences sobre l'amor romàntic, socialment compartides, que se solen utilitzar de referència sobre el que és o no és l'amor vertader. Aquestes creences poden contribuir a establir i mantenir les relacions tòxiques i la violència en la parella. "Està basat en un model de parella heterosexual i en la repartició de rols tradicionals que creïn homes que necessiten dones, i dones que necessiten homes" (Herrera, 2010).

¹⁰ Hi ha una sèrie de creences sobre l'amor romàntic, socialment compartides, que se solen utilitzar de referència sobre el que és o no és l'amor vertader. Aquestes creences poden contribuir a establir i mantenir les relacions tòxiques i la violència en la parella. "Està basat en un model de parella heterosexual i en la repartició de rols tradicionals que creïn homes que necessiten dones, i dones que necessiten homes" (Herrera, 2010).

En l'actualitat, segons la European Union Agency for Fundamental Rights-FRA (2014), segueixen existint nombrosos **factors** que estan estretament relacionats amb aquestes actituds i pràctiques patriarcals, com per exemple¹¹:

- El sistema familiar tradicional (el pare es considera el patriarca i té el poder de decidir en nom de la cohesió familiar).
- La política familiar (p. ex. posar fi a les disputes familiars unint famílies a través del matrimoni).
- Les amenaces percebudes a l'honor de la família (representades principalment per la puresa i el comportament sexual de la dona, nena o adolescent).

Coincidint amb la FRA¹², a banda d'aquests factors, també es poden identificar altres motius que portarien a algú a forçar a una altra persona a casar-se i, alhora, s'utilitzen com arguments per a la seva justificació:

➤ **La desigualtat de gènere**

➤ **Normes i pràctiques socials**

➤ **Religió**

➤ **Supervivència de l'economia familiar**

➤ **Preservació de la identitat comunitària**

➤ **Honor familiar**

➤ **Cura de persones en situació de dependència**

➤ **Motius migratoris**

La desigualtat de gènere¹³

- Les dones i les nenes ocupen un estatus d'inferioritat en el qual se'ls deneguen els seus drets, ja que la seva capacitat d'agència i tutela queda sotmesa a la d'un home (pare, germà, avi, oncle, cosí, marit...).
- Els matrimonis forçats es poden dur a terme per controlar el comportament, la sexualitat, l'orientació sexual o la identitat de gènere d'un familiar, especialment en el cas de les dones. En moltes comunitats hi ha la creença que una persona que forma part del col·lectiu LGBTI deixarà de ser-ho per mitjà del matrimoni.

- La virginitat de la noia és símbol d'honor i requisit imprescindible perquè se celebri el matrimoni. És una prova de respecte a la seva família. Si perd la virginitat abans del matrimoni, la noia és repudiada per la seva família i per la resta de la comunitat, i deixa estigmatitzada la família respecte a la comunitat. Aquest fet suposa un control emocional de la noia, un control de les seves decisions personals i de les seves relacions d'amistat, afectives i/o sexuals. La precocitat en l'edat augmenta les probabilitats de l'obediència a la família i l'acceptació del matrimoni.
- L'existència de violència masclista dins del nucli familiar pot abocar la dona a fugir per tal d'alliberar-se'n i casar-se amb un home com a refugi. Situació d'alt risc que pot conduir a haver de tornar a viure violència de gènere per part del marit.

¹¹ [Addressing forced marriage in the EU: legal provisions and promising practices](#) FRA European Union Agency for Fundamental Rights (2014).

¹² [Addressing forced marriage in the EU: legal provisions and promising practices](#) FRA European Union Agency for Fundamental Rights (2014).

¹³ [GIRLS NOT BRIDES.](#)

Normes i pràctiques socials

Els matrimonis forçats responen a diferents motius tradicionals de la mateixa família, ètnia o comunitat, basats en les creences següents:

- El matrimoni reforça els vincles entre les dues famílies dels contraents, i augmenta el prestigi de les famílies dins de la comunitat, conserva riqueses i béns o fins i tot els incrementa.
- L'elecció de la parella és massa important per deixar-la en mans dels fills i filles, i per aquest motiu els pares i les mares o tutors legals interpreten que si una filla rebutja el candidat proposat per ser el seu marit, aquest fet suposa una protesta a la jerarquia familiar —a l'autoritat del pare— i que es posen en dubte les bones intencions que tenen els pares i les mares o tutors legals envers els fills i filles.
- El matrimoni com a manteniment de la unitat familiar i la identitat ètnica. En una cultura de famílies, la fa-

mília és més important que el mateix individu. La família és una unitat reconeguda en el seu entorn social i s'espera que cada membre de la família actuï en benefici de la seva família. Tota la família és responsable de forma col·lectiva del comportament de cadascun dels seus membres.

- El matrimoni no és una decisió basada en la voluntat individual en què els cònjuges adquireixen únicament uns drets i deures de forma recíproca, sinó que conforma una institució que gestiona i organitza les relacions entre famílies i comunitats. I com a tal, el matrimoni és concebut com una qüestió d'àmbit familiar i comunitari (Ballard, 2008).

Religió

- En la majoria de societats, la religió té un paper clau en la vida quotidiana. La idea que el matrimoni forçat troba la seva justificació en principis religiosos està estesa en diferents contextos culturals en què aquesta pràctica és habitual.
- Tanmateix, no hi ha cap tradició religiosa que defensi la celebració de matrimonis en contra de la voluntat dels cònjuges¹⁴. Experts i autoritats de les diferents confessions així ho han manifestat. Per tant, quan hom utilitza la religió per justificar aquesta pràctica, cal entendre-ho simplement com una forma d'intentar legitimar-la, sense cap base sòlida¹⁵.
- En aquest sentit, és important canviar la mirada per tal d'entendre que, malgrat que hom pugui utilitzar aquest argument de manera recurrent, el matrimoni forçat no té en realitat fonament en cap tradició espiritual.

- Hi ha la percepció que la cultura i la religió estan intensament relacionades, la qual cosa fa emergir una mirada errònia en relació amb el fet que determinades tradicions culturals estiguin basades en la religió o hi estiguin ratificades. En moltes comunitats, la religió té un paper clau en la vida quotidiana. L'afirmació "forma part de la nostra religió" s'utilitza freqüentment com a argument per conservar el matrimoni forçat com a tradició. Per exemple, els imams i experts en l'islam han manifestat en reiterades ocasions que l'islam prohibeix el matrimoni forçat i que, segons l'islam, el matrimoni només és vàlid si els dos cònjuges l'accepten per voluntat pròpia i lliure. El respecte cap als pares, les mares i tutors legals és un principi important de l'islam, però mai per sobre dels drets dels fills i filles pel que fa a l'elecció de la parella. El respecte no significa obediència absoluta si el que es demana va en contra dels drets propis que tenim totes les persones.

¹⁴ Samad, A. Yunas i Eades, J. (2002). "Community Perceptions of Forced Marriage". Community Liaison Unit, Oficina d'Afers Estrangers i de la Commonwealth, Regne Unit. Report.

¹⁵ La religió no constitueix la causa del matrimoni forçat, sinó que en determinats contextos, comunitats i/o famílies és utilitzat com un instrument que permet perpetuar aquests valors patriarcals que justifiquen i sostenen les pràctiques violentes contra les dones (Bradley, 2011).

Supervivència de l'economia familiar

- Algunes famílies volen protegir i donar seguretat socioeconòmica als seus fills i filles i consideren que mitjançant el matrimoni ho poden garantir, ja que l'enllaç matrimonial assegura un estatus dins de la comunitat¹⁶.
- El matrimoni pot suposar una font d'ingressos, una descàrrega econòmica o servir per fer front al pagament de deutes.
- El matrimoni pot assegurar que les terres, propietats, béns i riquesa romanguin dins de l'estructura familiar.

Preservació de la identitat comunitària

- Pot evitar comportaments que es consideren fruit de l'occidentalització, com ara el consum de substàncies de risc o altres conductes relacionades que puguin posar en perill la identitat pròpia.
- El matrimoni forçat es veu com una forma de preservació de la identitat cultural i la cohesió social davant d'una possible discriminació de la societat d'acollida¹⁷.

Honor familiar

- L'honor és un terme reconegut internacionalment per descriure la justificació cultural sovint al·legada per celebrar matrimonis forçats.
- Les famílies sense honor són aquelles en les quals algun membre de la família ha tingut un comportament irrespectuós o no ha sabut seguir les normes socials de la seva comunitat. Una família sense honor pot ser rebutjada i expulsada de la seva comunitat.
- L'honor familiar es relaciona directament amb la preservació de la virginitat de les filles, per tant, és important prevenir que les joves mantinguin relacions sexuals i afectives prematrimonials.
- L'honor familiar promou que la persona eviti relacionar-se amb altres persones que formin part d'un altre col·lectiu o grup ètnic, cultural, religiós o de casta.
- El matrimoni forçat en edat prematures pot ser considerat un mecanisme de protecció de les nenes i joves davant del perill de patir alguna agressió sexual, i així evitar la deshonra d'elles i de la seva família. Alhora, pot esdevenir un element per restablir l'honor davant de situacions de violència sexual o d'ocultació de l'orientació sexual (real o percebuda) en casos d'homosexualitat.

Cura de persones en situació de dependència

- El matrimoni forçat es pot veure com una forma de garantir l'atenció, tractaments o cures d'un infant o persona adulta amb necessitats de suport quan els pares o els cuidadors existents no poden complir aquesta funció.
- Quan la persona afectada és la més gran dels germans i presenta algun tipus de discapacitat, la família pot obligar a casar-la, perquè el seu estatus de "solter/a" pot esdevenir un impediment per al casament dels germans i germanes més joves.
- La família pot pensar que el matrimoni li pot aportar tant una persona cuidadora com seguretat econòmica.
- Obtenció d'assistència física per a persones grans.

¹⁶ Ballard, R. A.; Grillo, R. (ed.) (2008). "The Family in Question: Immigrants and Minorities in Multicultural Europe, p. 49 i s.; Makulele. "Culture, tradition, custom, law and gender equality", Potvhefstroom Electronic Law Journal, (1), 2012, p. 4.

¹⁷ Jaggar, A. (2005). "Saving Amina: Global Justice for Women and Intercultural Dialogue", Ethics and International Affairs (19-3), 2005, p. 55-75.

Motius migratoris

El matrimoni pot respondre a les demandes de residència i ciutadania del país. Pot permetre o facilitar el reagrupament familiar, la regulació administrativa d'un dels contraents o l'obtenció de la nacionalitat. Per tant, una comunitat i/o família practicant pot dotar de més prestigi l'enllaç pel fet d'aportar-hi un fill o filla que té aquest valor afegit.

Però més enllà dels possibles factors i motius de caire individual o comunitari que promouen o volen justificar el matrimoni forçat, la Global Estimates of Modern Slavery GEMS (2022) també recull altres **factors de context** que poden afavorir i contribuir a la pràctica d'aquesta violència masclista. Proporcionen una explicació de l'augment de matrimonis forçats que s'han produït en els darrers anys, com veurem més endavant:

- **Diverses crisis** (la pandèmia de la covid-19, els conflictes i el canvi climàtic) poden donar-nos una explicació parcial de l'augment del risc i de les celebracions de matrimonis forçats. Diversos informes¹⁸ assenyalen que, com a conseqüència d'aquestes crisis, s'ha produït un augment sense precedents dels factors que estan associats a una major vulnerabilitat al matrimoni forçat, com per exemple:
 - pobresa extrema
 - taxes d'educació més baixes
 - augment de la migració
 - augment significatiu de les denúncies per violència de gènere
- També cal considerar que en **països assetjats per conflictes armats** dones i nenes són segrestades i víctimes del tràfic de grups armats. Són obligades a casar-se amb combatents i a haver de suportar tot tipus de violències (abús sexual, físic i emocional). En alguns casos, fins i tot, a viure en règim de servitud o sota pràctiques anàlogues a l'esclavitud¹⁹.
- En **entorns de conflicte i postconflicte**, el matrimoni forçat també s'utilitza com a mecanisme de supervivència de moltes famílies que fugen del conflicte i que s'enfronten a la inseguretat física i econòmica. Aquestes famílies poden veure el matrimoni com una manera d'alleujar la pobresa i protegir les dones i nenes de les difícils condicions de vida.
- Aquestes dones o adolescents poden ser **captades per traficants** que els ofereixen un lloc més segur i un futur alternatiu, però finalment són obligades a casar-se amb els propis traficants per ser explotades en benefici propi o per compte d'altres, o bé són forçades a casar-se amb terceres persones a través de la compravenda per generar uns guanys al traficant.
- Els **homes en entorns de conflicte** poden no denunciar experiències de matrimoni forçat per evitar ser acusats de debilitat o desviació social, incloses les acusacions d'homosexualitat en països on és il·legal o està àmpliament desaprovada.

¹⁸ Daniel Gerszon, [et al.], Updated estimations of the impact of COVID-19 on global poverty: Turning the corner on the pandemic in 2021?", *World Bank Blogs* (blog), 24 de juny de 2021".

Banc Internacional per a la Reconstrucció i el Desenvolupament / El Banc Mundial, UNE SCO i UNICEF, *The State of the Global Education Crisis: A Path to Recovery*, 2021.

OIM, OIT i Walk Free, 2022. *No Escape: Avaluació de la relació entre l'abús relacionat amb l'esclavitud i el desplaçament intern a Nigèria, Sudan del Sud i la República Democràtica del Congo*, de propera publicació.

"COVID-19 i violència contra les dones: què diuen les dades nosaltres", ONU Dones, 2021.

¹⁹ Informe de Human Rights Watch (2011). "How come you allow little girls to get married?"

05

Dades

Dades

05

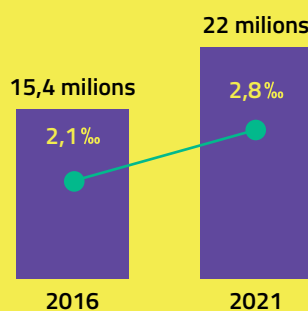
La metodologia que acostumem a trobar en les investigacions sobre matrimonis forçats està basada en un **nacionalisme metodològic** que obstaculitza l'anàlisi sociològica de la realitat d'aquesta problemàtica, ja que en un marc de globalització aquesta metodologia que relaciona actituds o pràctiques amb la variable de la nacionalitat no ofereix la pluralitat d'actituds i comportaments heterogenis. Per tant, no és un fenomen d'un territori concret, ni d'una religió i cultura determinada, sinó que és una problemàtica de caire mundial.

Segons les darreres dades, el nombre d'homes, dones, infants i adolescents que viuen en condicions de matrimoni forçat ha augmentat a tot el món. S'estima que l'any 2021 un total de 22 milions de persones vivien en condicions de matrimoni forçat. Aquesta xifra ens indica que es va produir un augment de 6,6 milions durant el període comprès entre el 2017 i el 2021. És a dir, un increment de la prevalença de 2,1 a 2,8 per cada mil persones²⁰.

Aquestes estimacions, però, es consideren conservadores, atès que no inclouen tots els matrimonis infantils. Per tant, a més, cal tenir en compte que UNICEF també assenyala que en l'actualitat uns 650 milions de dones, nenes i adolescents es van casar abans dels 18 anys²¹.

S'estima que l'any 2021 un total de 22 milions de persones vivien en condicions de matrimoni forçat.

El nombre d'homes, dones i nens que viuen en matrimonis forçats ha augmentat a nivell mundial

Prevalència (per mil) i nombre de persones en matrimoni forçat, 2016 i 2021.

Nota: "‰" Indica casos per mil habitants

Font: Global Estimates of Modern Slavery. Forced Labour and Forced Marriage. International Labour Organization (ILO), Walk Free, and International Organization for Migration (IOM), 2022, p. 60.

²⁰ Global Estimates of Modern Slavery Forced Labour and Forced Marriage. International Labour Organization (ILO), Walk Free, and International Organization for Migration, (IOM), 2022.

²¹ Matrimoni infantil: últimes tendències i perspectives de futur - UNICEF DATA.

Més de dos terços de les persones obligades a casar-se són dones

Si bé hi ha homes i nens que també es veuen obligats a contraure matrimoni contra la seva voluntat, aquesta pràctica afecta predominantment les dones, les nenes i adolescents. Més de dos terços de les persones obligades a casar-se són dones, nenes i adolescents (14,9 milions). Tanmateix, existeix un impacte diferencial de gènere. Les dones solen ser les portadores de l'honor de la família, per tant, la pressió familiar i comunitària, així com les exigències de compliment dels rols de gènere, recau amb molt més pes cap a elles. I en cas de negació, tenen moltes més possibilitats de ser víctimes d'altres formes de violència masclista (Igarada, 2015, 6).

En moltes parts del món, es considera que el valor d'una nena radica en el seu paper futur com a mare i dona i, com a tal, es considera que té poc valor econòmic per a la seva pròpia família.

La plataforma **GIRLS NOT BRIDES**²², a través de la seva eina Atlas, proporciona dades actualitzades sobre la prevalença mundial dels matrimonis infantils i forçats amb nenes i adolescents menors d'edat.

Dades a Catalunya

Malgrat el reconeixement explícit del matrimoni forçat en les normes catalanes, les xifres ens indiquen que aquesta forma de violència masclista en l'àmbit familiar (segons la Llei 17/2020) ha romàs invisibilitzada i infradetectada. Ara per ara, Catalunya presenta dificultats de caràcter metodològic per al recull de casos perquè només tenim quantificades les dades en què els **Mossos d'Esquadra** tenen coneixement d'un cas (ja sigui amb caràcter preventiu, ja sigui per la interposició d'una denúncia). És per aquest motiu que els principals agents socials consideren que cal promoure un enfocament de "diligència deguda" que inclogui més proactivitat en la prevenció i detecció primerenca de possibles casos, així com la garantia d'una resposta integral per a la seva reparació.

Més de dos terços de les persones obligades a casar-se són dones, nenes i adolescents (14,9 milions).

mossos d'esquadra

Les baixes xifres són conseqüència de les poques denúncies fetes, bé sigui per les mateixes víctimes que el pateixen o que estan en risc de patir-lo, o bé per persones del seu entorn. Són molts els elements que influeixen en la decisió de fer la denúncia: la por, el conflicte emocional que suposa denunciar les seves famílies, la falta d'informació, la manca de recursos on poder acudir, l'estigma, l'aïllament del nucli familiar, les represàlies, etc.

²² GIRLS NOT BRIDES és una xarxa internacional formada per més de 1.600 organitzacions de la societat civil, provinents de més de 100 països, les quals tenen l'objectiu principal de combatre els matrimonis i les unions infantils, precoces i forçades, per tal de garantir la plena llibertat de les nenes, adolescents i noies que els pateixen. Pàgina oficial amb més informació: <https://www.girlsnotbrides.org/>.

06

Antecedents i
canvis normatius

Antecedents i canvis normatius

06

6.1. Evolució i canvis en el marc normatiu

El matrimoni forçat viola diverses convencions internacionals de drets humans, com ara:

- ▶ La Declaració Universal dels Drets Humans, de 1948.
- ▶ La Convenció suplementària sobre l'abolició de l'esclavitud, el tràfic d'esclaus i les institucions i pràctiques semblants a l'esclavitud, de 1956.
- ▶ La Convenció sobre l'eliminació de totes les formes de discriminació contra les dones, de 1981.
- ▶ Convenció sobre els drets de l'infant, de 1989.

A continuació es presenta l'evolució i els canvis normatius, d'acord amb l'enfocament principal que adopten les normes jurídiques quan aborden els matrimonis forçats, així com la seva tipificació en el Codi penal.

El matrimoni forçat com a manifestació de la violència masclista

El matrimoni forçat va ser expressament condemnat per la Convenció sobre el consentiment per al matrimoni, edat mínima per contraure matrimoni i registres de les Nacions Unides, en vigor des del 9 de desembre de 1964, que va desenvolupar l'article 16 de la Declaració Universal dels Drets Humans, el qual disposa, en l'apartat segon, que només es durà a terme el casament amb el consentiment lliure i ple dels dos contraents. També fa referència a l'edat mínima per contraure matrimoni i el registre dels matrimonis.

La Convenció per a l'eliminació de totes les formes de discriminació contra les dones —Tractat Internacional de Drets Humans de l'ONU específic per a les dones (1979), conegut amb l'acrònim de CEDAW, en anglès— prohibeix el matrimoni forçat (instrument ratificat per l'Estat espanyol el 1984).

Seguidament, es va adoptar la Resolució 55/66, aprovada per l'Assemblea General de Nacions Unides, el 4 de desembre de 2000, cap a l'eliminació dels delictes d'honor comesos contra la dona, en la qual podem llegir el fragment següent:

“Destacant que per eliminar els delictes d'honor comesos contra la dona cal que els governs, la comunitat internacional, mitjançant activitats de cooperació internacional entre d'altres, i la societat civil, incloses les organitzacions no governamentals i de la comunitat, redoblin els seus esforços i el seu afany, i que cal introduir canvis fonamentals en les actituds de la societat, i subratllant la importància de donar poder a la dona com a instrument a aquests efectes.”

Posteriorment, l'**Agenda 2030 sobre desenvolupament sostenible**, aprovada el 2015 per l'ONU, estableix, en la fita 5.3, que cal eliminar totes les pràctiques nocives, com el matrimoni infantil, precoç i forçat, i la mutilació genital femenina.

L'any 2017, el Comitè per a l'Eliminació de la Discriminació contra la Dona va aprovar la Recomanació general núm. 35 sobre la violència per raó de gènere contra la dona, per la qual s'actualitza la recomanació general núm. 19 del mateix Comitè.

En el document es desenvolupa l'abast de les obligacions dels estats davant totes les formes de violència contra les dones i les nenes causades per agents estatals o particulars, entre elles les violències sexuals, i afirma que els estats membres han d'adoptar totes les mesures apropiades per prevenir, investigar, enjudiciar, castigar i oferir reparació a les víctimes:

"(...) 29. El Comitè recomana que els Estats membres apliquin les següents mesures legislatives:

c) Derogar, en particular en les lleis consuetudinàries, religioses i indígenes, totes les disposicions jurídiques que discriminen la dona i, d'aquesta manera, consagren, alienen, faciliten, justifiquen o toleren tota forma de violència per raó de gènere. En particular, es recomana derogar el següent:

i) Les disposicions que permetin, tolerin o condonin qualsevol forma de violència per raó de gènere contra la dona, inclòs el matrimoni infantil o forçat i altres pràctiques tradicionals nocives, (...)"

Posteriorment, es va aprovar la Resolució 73/153, aprovada per l'Assemblea General de Nacions Unides, el 17 de desembre de 2018, sobre matrimoni infantil, precoç i forçat. Aquesta resolució fa una crida als estats membres de les Nacions Unides perquè reforcin i accelerin les mesures destinades a abordar el tema dels matrimonis forçats i aporta noves i importants contribucions al debat:

"Reconeixent que el matrimoni infantil, precoç i forçat no es reconeix prou ni es denuncia en molts casos, i que sovint passa en un context d'impunitat i manca de rendició de comptes, en particular a nivell comunitari, i que la persistència del matrimoni infantil, precoç i forçat exposa les dones i nenes a

un risc més gran de patir diverses formes de discriminació i violència en el curs de les seves vides, inclosa la violació conjugal i la violència sexual, física i psicològica, i reforça la condició inferior de les nenes i les adolescents a la societat."

En l'àmbit regional, l'any 2011 es va aprovar el Conveni del Consell d'Europa sobre prevenció i lluita contra la violència contra la dona i la violència domèstica (ratificat per l'Estat espanyol el 6 de juny de 2014), que esdevé el primer instrument regional vinculant jurídicament a Europa que reconeix el matrimoni forçat com una de les manifestacions de violència sobre la dona entesa com una violació dels drets humans i una forma de discriminació contra les dones (art. 3). També el considera com un dels actes de violència basats en el gènere que impliquen o poden implicar per a les dones danys o patiments de naturalesa física, sexual, psicològica o econòmica, incloses les amenaces de fer els actes esmentats, la coacció o la privació arbitrària de llibertat, en la vida pública o privada.

L'article 37 del Conveni preveu que s'adoptin les mesures legislatives o d'un altre tipus necessàries per tipificar com a delictes penals, quan es faci intencionadament, l'acte de forçar un adult o un menor a contraure matrimoni, així com l'acte, quan es faci intencionadament, de portar-lo al territori d'una part o d'un estat diferent d'aquell en el qual resideix amb la intenció d'obligar-lo a contraure matrimoni.

L'article 32 preveu que els estats signants han d'adoptar les mesures legislatives que siguin necessàries perquè els matrimonis contractats per la força puguin ser anul·lables, anul·lats o dissolts, sense que això suposi per a la víctima càrregues econòmiques o administratives excessives.

La Unió Europea compta amb la Directiva 2012/29/UE del Parlament Europeu i del Consell, de 25 d'octubre de 2012, per la qual s'estableixen normes mínimes sobre els delictes, el suport i la protecció de les víctimes de delictes, i per la qual se substitueix la Decisió marc 2001/220/JAI del Consell, que entén els matrimonis forçats com una pràctica nociva que discrimina i viola les llibertats fonamentals de la víctima.

A escala estatal, el 2017, els diferents grups parlamentaris, les comunitats autònomes i les entitats locals representades a la Federació Espanyola de Municipis i Províncies, van ratificar el **Pacte d'Estat contra la violència de gènere**. El Pacte implica incidir en tots els àmbits de la societat i s'estructura en 11 eixos de treball, entre els quals destaca l'eix 8:

“La visualització i l'atenció d'altres formes de violència contra les dones, prestant una atenció especial a la violència sexual, al tràfic de dones i nenes amb fins d'explotació sexual, a la mutilació genital femenina i als **matrimonis forçats**. De conformitat amb el Conveni del Consell d'Europa per prevenir i combatre la violència contra la dona i la violència domèstica (Conveni d'Istanbul), del 2011, s'inclouran tots els actes de violència basats en el gènere que impliquin o puguin implicar a les dones danys o patiments de naturalesa física, sexual, psicològica o econòmica, incloses les amenaces de realitzar aquests actes, la coacció o la privació arbitrària de llibertat, a la vida pública o privada.”

L'objecte de la **Llei orgànica 8/2021, de 4 de juny, de protecció integral a la infància i l'adolescència davant de la violència** (LOPIVI) inclou la violència de gènere com una de les formes de violència a la qual poden ser sotmesos nens, nenes i adolescents en l'article 1. En el punt 2 d'aquest mateix article recull:

“En qualsevol cas, s'entendrà per violència el maltractament físic, psicològic o emocional, els càstigs físics, humiliants o denigrants, la descurança o el tracte negligent, les amenaces, injúries i calúrnies, l'explotació, incloent-hi la violència sexual, la corrupció, la pornografia infantil, la prostitució, l'asset-

jament, l'assetjament escolar, la mutilació genital, el tràfic d'éssers humans amb qualsevol fi, el **matrimoni forçat**, el matrimoni infantil, l'accés no sol·licitat a pornografia, l'extorsió sexual, la difusió pública de dades privades, així com la presència de qualsevol comportament violent en el seu àmbit familiar.”

Recentment, comptem amb un darrer instrument, que és la **Llei orgànica 10/2022, de 6 de setembre, de garantia integral de la llibertat sexual** que, en l'article 3, considera els matrimonis forçats com una de les violències sexuals objecte d'aplicació de la norma:

“En tot cas es consideren violències sexuals els delictes previstos al títol VIII del llibre II de la Llei orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del Codi penal, la mutilació genital femenina, el **matrimoni forçat**, l'assetjament amb connotació sexual i el tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual. S'ha de prestar una atenció especial a les violències sexuals comeses en l'àmbit digital, cosa que comprèn la difusió d'actes de violència sexual, la pornografia no consentida i la infantil en tot cas, i l'extorsió sexual a través de mitjans tecnològics.”

I, finalment, en l'àmbit català, la **Llei 5/2008, del 24 d'abril, del dret de les dones a erradicar la violència masclista** recull per primera vegada el matrimoni forçat com un tipus de violència masclista en l'entorn sociocomunitari. Posteriorment, la **Llei 17/2020, del 22 de desembre, de modificació de la Llei 5/2008, del dret de les dones a erradicar la violència masclista** reconeixerà els matrimonis forçats com una violència en l'àmbit familiar.

El matrimoni forçat com a finalitat d'explotació del tràfic d'éssers humans

L'any 2000 el **Protocol per a prevenir, reprimir i sancionar el tràfic de persones, especialment dones i nens** defineix el tràfic d'éssers humans com “el reclutament, el transport, el trasllat, l'allotjament o l'acollida de persones, amb l'amenaça del recurs o el recurs a la força, o a altres formes de coacció, pel segrest, el frau, l'engany, l'abús d'autoritat o una situació de vulnerabilitat, o per l'oferiment o l'acceptació de pagaments o avantatges per obtenir el consentiment d'una persona amb autoritat sobre una altra amb la finalitat d'explotar-la. L'explotació comprèn, com a mínim, l'explotació de la prostitució d'altri o altres formes d'explotació sexual, el treball o els serveis forçats, l'esclavatge o les pràctiques anàlogues a l'esclavatge, la servitud o l'extracció d'òrgans” i que a posteriori ha servit com a marc per

reconeixer el tràfic per a la celebració de matrimonis forçats.

A escala europea comptem tant amb el **Conveni del Consell d'Europa sobre la lluita contra el tràfic d'éssers humans** (Conveni de Varsòvia en vigor des de l'1 de febrer de 2008) com amb la **Directiva 2011/36/UE del Parlament Europeu i del Consell d'Europa, de 5 d'abril de 2011, relativa a la prevenció i la lluita contra el tràfic d'éssers humans i a la protecció de les víctimes**, que inclouen en la definició de tràfic d'éssers humans el matrimoni forçat entre les conductes que poden donar lloc a l'explotació de persones. La Directiva del Parlament Europeu i del Consell d'Europa determina que s'ha de tipificar i sancionar aquesta conducta.

L'any 2011, l'Estat espanyol va aprovar el Protocol marc de protecció de les víctimes de tràfic d'éssers humans que estableix les bases per a una intervenció coordinada entre tots els actors clau.

Posteriorment, Catalunya va adaptar el protocol estatal a l'àmbit català i l'any 2013 va aprovar el Protocol de protecció de les víctimes de tràfic d'éssers humans a Catalunya que inclou també les víctimes de tràfic per a la celebració d'un matrimoni forçat.

El matrimoni forçat com a persecució per motius de gènere

La disposició final desena de la Llei 12/2009, de 30 d'octubre, reguladora del dret d'asil i de la protecció subsidiària estableix el següent:

"Article 3. La condició de refugiat

La condició de refugiat es reconeix a tota persona que, a causa de fundats temors de ser perseguida per motius de raça, religió, nacionalitat, opinions polítiques, pertinença a determinat grup social, de gènere, orientació sexual o d'identitat sexual, es troba fora del país de la seva nacionalitat i no pot o, a causa dels temors esmentats, no vol acollir-se a la protecció d'aquest país, o a l'apàtrida que, amb manca de nacionalitat i trobant-se fora del país on abans tenia la seva residència habitual, pels mateixos motius no pot o, a causa dels temors esmentats, no vol tornar-hi, i no estigui sotmès a alguna de les causes d'exclusió de l'article 8 o de les causes de denegació o revocació de l'article 9."

La tipificació del matrimoni forçat com a delicte

La reforma del **Codi penal** feta per la Llei orgànica 1/2015 va introduir per primera vegada en la nostra legislació penal el **delicte específic del matrimoni forçat**. En aquest sentit, l'**article 172 bis** castiga amb penes de presó de sis mesos a tres anys i sis mesos, o amb una multa de dotze a vint-i-quatre mesos, la persona que amb intimidació greu o violència n'obligui una altra a contraure matrimoni. Amb la mateixa pena es castiga la persona que, amb la finalitat de cometre els fets descrits, utilitzi violència, intimidació greu o engany per forçar-ne una altra a abandonar el territori espanyol o a no tornar-hi. En ambdós casos, les penes s'han d'imposar en la seva meitat superior quan la víctima sigui menor d'edat.

La reforma del Codi penal transposa la Directiva 2011/36/UE per tal de considerar el **matrimoni forçat com una forma de tràfic d'éssers humans** en la mesura en què concorren els elements constitutius d'aquest delicte. En concret, l'**article 177 bis.e)** inclou penes de 5 a 8 anys de presó per tràfic d'éssers humans amb la finalitat de celebració d'un matrimoni forçat, sigui en territori espanyol, sigui des d'Espanya, en trànsit o amb destinació a aquesta, utilitzant violència, intimidació o engany, o abusant d'una situació de superioritat o de necessitat o de vulnerabilitat de la víctima nacional o estrangera, o mitjançant el lliurament o la recepció de pagaments o beneficis per aconseguir el consentiment de la persona que tingui el control sobre la víctima, la capti, transporti, traslladi, aculli o rebi, inclouent-hi l'intercanvi o la transferència de control sobre aquestes persones.

7.2. Protocols i models d'intervenció vinculats

A banda de la normativa recollida en l'apartat anterior, cal tenir present que a Catalunya comptem amb protocols d'actuació davant les violències masclistes i els maltractaments infantils que cal seguir pel que fa a les mesures i actuacions que s'hi estableixen.

Els protocols i els models amb què comptem i que interactuen davant d'un possible matrimoni forçat són:

- Protocol marc per a una intervenció amb la diligència deguda en situacions de violències masclistes
- Protocol per a la implantació de l'ordre de protecció de les víctimes de violència domèstica
- Protocol de coordinació entre els ordres jurisdiccionals penal i civil per a la protecció de les víctimes de violència domèstica

En procés d'actualització:

- Protocol marc d'actuacions contra el maltractament a infants i adolescents de Catalunya
- Protocol de protecció de les víctimes de tràfic d'éssers humans a Catalunya
- Protocol per a l'abordatge de la violència masclista en l'àmbit de la salut a Catalunya
- Protocol d'actuació davant de maltractaments en la infància i l'adolescència en l'àmbit de la salut
- Model d'atenció a la salut de les dones en situacions de violència masclista i la dels seus fills i filles

07

El model d'abordatge
dels matrimonis forçats

El model d'abordatge dels matrimonis forçats

07

7.1. Un model de país

El model d'abordatge del matrimoni forçat parteix de tres fonaments essencials:

- **Canvi de comprensió del fenomen**
- **Canvi d'enfocament respecte de les intervencions dels poders públics**
- **Canvi en el paradigma d'intervenció**

És un model de país liderat pel Departament d'Igualtat i Feminismes i que ha de ser desplegat des del principal òrgan de coordinació de les actuacions en aquesta matèria, la Comissió Nacional per a una Intervenció Coordinada contra les Violències Masclistes (CNVM), presidit pel mateix Departament.

Suposa, d'una banda, un treball interdepartamental en el si de la Generalitat de Catalunya i, d'altra banda, un treball coordinat tant amb les administracions locals i les entitats municipalistes, per garantir l'equitat territorial, com amb el moviment feminista, la societat civil organitzada, el tercer sector, els agents econòmics i socials i els col·legis professionals.

Aquest treball es du a terme des de diferents estructures d'aquest òrgan de país:

- Comitè de Matrimonis Forçats: desplegament sectorial i territorial de les accions i seguiment de la implementació del model.
- Grup de treball sobre prevenció: integració de les accions de prevenció previstes per part de tots els integrants del Comitè de Matrimonis Forçats en el desplegament de l'Estratègia nacional de prevenció de la violència masclista.
- Grup de treball sobre formació: integració de les accions formatives sobre matrimonis forçats previstes per part de tots els integrants del Comitè de Matrimonis Forçats.
- Grup de treball sobre avaluació: rendició de comptes i propostes de millora sobre el treball preventiu i de reparació que es du a terme sobre els matrimonis forçats a escala institucional a Catalunya.

D'altra banda, aquest model d'abordatge també compartirà amb el seu propi protocol d'actuació davant de possibles situacions de matrimonis forçats.

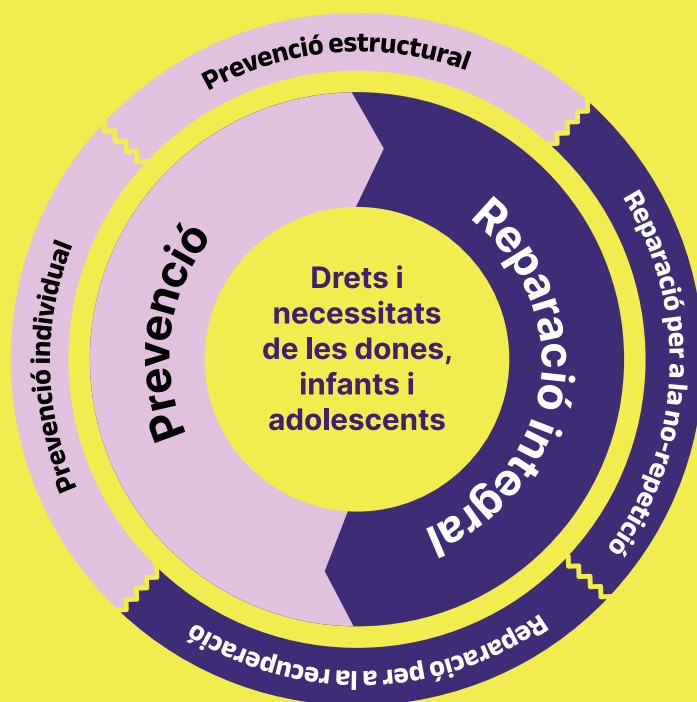
7.2. Eixos del model

L'abordatge per erradicar el matrimoni forçat és molt complex. És per això que és imprescindible intervenir-hi a partir de la cooperació i la corresponsabilitat entre els diferents àmbits professionals, les diferents administracions i les entitats del sector. Aquesta cooperació i corresponsabilitat s'ha de materialitzar seguint el Protocol d'intervenció actual. Les decisions o iniciatives que es prenguin sense tenir en compte les orientacions i directrius d'aquest Protocol poden empitjorar el context de la persona afectada, revictimitzar-la i posar, així, en risc la seva vida, i, fins i tot, la d'alguns dels seus familiars, com els fills i filles.

D'acord amb el Protocol marc per a una intervenció amb la diligència deguda en situacions de violències masclistes, s'estableixen dos eixos d'intervenció:

- Prevenció
- Reparació integral

Per tant, l'abordatge del matrimoni forçat es proposa des d'un model circular que permet la retroalimentació i l'entrecruament continu, a diferència del model anterior, el qual establia quatre fases d'intervenció: prevenció, detecció, atenció i recuperació, i proposava un model seqüencial que no sempre es correspon amb la realitat.

Font: Protocol marc per a una intervenció amb la diligència deguda en situacions de violències masclistes

Alhora, ambdós eixos d'intervenció han de respondre al model de centralitat en els drets i necessitats de les dones, infants i adolescents basat en:

- Enfocament feminista i interseccional
- Abordatge multidimensional
- Abordatge intersectorial
- Enfocament antiracista

Matrimoni forçat	Tràfic d'éssers humans amb la finalitat de matrimoni forçat
Objectiu general	Objectiu general
Produir canvis institucionals, socials i culturals de caràcter estructural.	Establir un model d'atenció davant dels matrimonis forçats, basat en les recomanacions generals i en la diligència deguda.
Objectius específics	Objectius específics
Generar un coneixement sòlid sobre els matrimonis forçats, defugint dels imaginaris reduccionistes, els estereotips i els prejudicis.	Atendre adequadament la diversitat dels matrimonis forçats.
Combatre l'estigmatització i l'aïllament, i situar en el centre el consentiment i la llibertat de decisió i elecció.	Garantir l'atenció en crisi, independentment de si s'ha consumat o no el matrimoni forçat.
Articular unes polítiques públiques de prevenció que apuntin al caràcter estructural dels matrimonis forçats en la seva diversitat.	Garantir la responsabilitat pública en la reparació i la no repetició.
Reforçar l'acció comunitària en la prevenció i el suport en la reparació dels matrimonis forçats.	Dotar de les eines necessàries els equips de professionals, i generar mesures centrades en la supervivent, reconeixent-la com a titular de drets i promovent llur capacitat i autonomia.
Promoure i/o actualitzar els protocols sectorials dels diversos àmbits, i generar pràctiques preventives i procediments clars d'actuació davant els possibles casos.	Crear els canals de recollida de bones praxis i de vulneracions de la diligència deguda, per tal d'efectuar els canvis necessaris.
Generar programes específics de prevenció centrats en masculinitats antimascclistes i igualitàries per a nois i homes.	

7.2.1. Prevenció

El Protocol marc estableix que “la prevenció fa referència, d'una banda, a les mesures per promoure la transformació social feminista per a l'erradicació de les causes estructurals de les violències masclistes (prevenció estructural). Però també fa referència, d'altra banda, a la prevenció que s'organitza davant un cas concret, d'una forma concreta de violència masclista, per evitar noves expressions d'aquesta violència, la seva cronicitat o impacte.”

Per tant, la prevenció ha de tenir en compte les dimensions següents:

- **La prevenció estructural**
- **La prevenció situada en el cas concret (individual o col·lectiva)**

La prevenció estructural

En aquest àmbit de la prevenció hi trobem, d'una banda, totes aquelles estratègies impulsades des de diferents nivells territorials (nacional, comarcal i local) que busquen prevenir els matrimonis forçats i, d'altra banda, aquelles estratègies que volen revertir els imaginaris i les pràctiques socials i institucionals i les relacions de poder que permeten i alimenten els matrimonis forçats.

En aquest sentit, tots els actors clau comptem amb les estratègies següents per a la prevenció estructural dels matrimonis forçats. Es tracta de treballar-hi simultàniament i coordinadament:

- **Sensibilitzar la població** sobre les conseqüències legals, psicològiques, emocionals i socials que comporta el matrimoni forçat, ja que és una manifestació més de la violència masclista dins de l'àmbit familiar. Cal que es prengui consciència de la vulneració de drets fonamentals que es produeixen quan es té la intenció de dur a terme o es duen a terme aquestes celebracions i, específicament, l'impacte que té sobre la vida de les dones, nenes i adolescents que la pateixen.
- **Difondre i promoure els drets** que tenen reconeguts les víctimes i supervivents. Cal informar proactivament sobre les alternatives que s'ofereixen a les potencials víctimes per poder fugir d'un possible matrimoni forçat, com també a les joves i dones que ja han estat casades forçadament i necessiten recursos i suport per recuperar-se per tal d'iniciar el procés de reparació.
- **Promoure la investigació i recerca** des dels diferents àmbits sectorials, amb l'objectiu de prevenir els matrimonis forçats i contribuir a oferir una resposta més especialitzada i actualitzada.
- **Coeducar** per promoure la igualtat real i efectiva entre totes les persones, amb l'objectiu d'eliminar qualsevol tipus de discriminació i desigualtat, i fomentar, així, la igualtat d'oportunitats i drets.
- **Promoure les masculinitats antimasclistes i igualitàries** a través de joves, nois i homes referents de les comunitats.

- **Adreçar formació especialitzada als i a les professionals** sobre el matrimoni forçat i la vulneració dels drets humans, com prevenir-lo, detectar-lo i com actuar. Formació especialitzada sobre els matrimonis forçats als i a les professionals i persones referents des d'una perspectiva de drets humans, feminista interseccional, multidimensional, intersectorial i antiracista que inclogui també una visió més àmplia de les situacions que podem abordar, com per exemple el possible cas de tràfic de persones per a la celebració d'un matrimoni forçat o el possible sol·licitant d'asil que ha patit persecució per motius de gènere (entre els quals s'inclou el matrimoni forçat).
- **Promoure l'acció comunitària** per identificar i incorporar persones referents i expertes en les estructures de coordinació i implementació de les mesures.

Eines per aconseguir aquesta finalitat:

- **La sensibilització:** fa referència al conjunt d'accions educatives, pedagògiques i comunicatives encaminades a generar canvis i modificacions en l'imaginari social que permetin avançar cap a l'erradicació de la violència masclista (art. 3.b).
- **La difusió i la promoció de drets** és part fonamental de la prevenció. Per fer realitat un model de centralitat en les dones, infants i adolescents ha de garantir-se, en tots els nivells d'intervenció, que aquestes coneguin els drets que tenen, el seu abast i els mecanismes per fer-los efectius. La difusió i la promoció ha de ser-hi sense discriminació, universal, accessible i integral.
- **La recerca**, en tant que permet conèixer o aprofundir el coneixement sobre les diferents formes i àmbits de les violències masclistes, les causes estructurals i els mecanismes efectius per erradicar-les, és una eina clau en matèria de prevenció.
- **La coeducació**, incloent l'educació afectivo sexual, amb enfocament feminista interseccional.
- **La promoció de masculinitats antimasclistes i igualitàries:** es concreta en propostes transversals a totes les polítiques públiques. A més, impulsa una línia de treball específic amb homes, amb estratègies diferenciades per a la població adulta, jove, adolescent i la infantesa.
- **La formació especialitzada:** la Llei 5/2008 ha definit els estàndards de diligència deguda que ha de garantir la formació, la qual ha de ser especialitzada, permanent, sistemàtica i obligatòria (arts. 19, 76 ter.3).
- **L'acció comunitària**, en la reivindicació de necessitats i canvis, en la producció d'accions que ajuden al canvi cultural.

Font: Protocol marc per a una intervenció amb la diligència deguda en situacions de violències masclistes

Prevenció situada en el cas concret

En aquest àmbit de la prevenció trobem totes aquelles mesures que es posen en marxa per erradicar el matrimoni forçat i reduir-ne l'impacte i els danys en un cas concret. Entenem per cas concret una situació que pot afectar tant una persona individual com un col·lectiu.

Per aquest motiu, des de la detecció inicial treballarem en el procés de recuperació de dones, infants i adolescents. I també s'inclouran, en la intervenció, les persones agressores adultes i joves implicades en un matrimoni forçat.

Cal que tots els actors clau implicats comptem amb les estratègies i eines següents:

► **Empoderar i acompanyar les víctimes potencials i assessorar-les** sobre els seus drets i sobre els recursos que tenen disponibles, així com facilitar mesures d'autoprotecció a la dona/adolescent. Per tal de consensuar la informació que es facilita a una dona/adolescent en situació de risc davant d'un possible matrimoni forçat comptem amb les eines següents:

- Drets i recursos
- Mesures d'autoprotecció
- Factors de protecció de l'entorn

► **Intercanviar experiències i bones pràctiques** en la prevenció i l'abordatge dels matrimonis forçats per treure'n aprenentatges en els àmbits professionals, comunitaris i de moviments de dones i feministes. En aquesta línia es proposen alguns possibles exemples d'accions:

- Sistematització de bones praxis identificades pels actors per tal d'annexar-les a aquest Protocol.
- Jornada bianual organitzada de forma rotativa per actors d'un mateix sector on es presentin i/o s'intercanviïn experiències i iniciatives, pròpies o no.

Els matrimonis forçats no segueixen una estructura idèntica ni comparteixen les mateixes característiques en tots els casos, sinó que són un fenomen complex que varia segons la situació individual de cada cas. Com a tal, és important conèixer en profunditat la situació del matrimoni forçat que envolta la potencial víctima. Cal sempre una anàlisi integral de la situació per poder adoptar unes mesures preventives adequades, i evitar pràctiques que puguin estar perpetuant el racisme estructural, ja sigui individual, ja sigui col·lectiu.

7.2.2. Reparació integral

D'acord amb la definició que recull el Protocol marc, la **reparació integral** en el marc dels matrimonis forçats estaria constituïda pel conjunt de mesures jurídiques, econòmiques, socials, laborals, sanitàries, educatives i similars, adoptades pels diversos organismes i agents responsables en aquest àmbit intervenció, que tenen per objecte garantir els drets reconeguts, per restablir tots els àmbits danyats, sense revictimització i garantint-ne la no repetició.

Aquesta reparació integral ha de tenir en compte l'abordatge multidimensional de la intervenció que ens proposa el Protocol marc i que inclou les dimensions següents:

- Dimensió política i tècnica
- Dimensió individual i sociocomunitària
- Dimensió sectorial i intersectorial

Per tant, tots els actors es comprometen a abordar els matrimonis forçats des de les dimensions esmentades i es comprometen a desenvolupar les accions necessàries per garantir la reparació integral a través de la detecció, l'acompanyament integral, la valoració integral dels riscos i, finalment, la investigació i sanció.

Eines per aconseguir la reparació integral

- Detecció
- Acompanyament integral
- Valoració integral dels riscos
- Investigació i sanció

Font: Protocol marc per a una intervenció amb la diligència deguda en situacions de violències masclistes

Reparació per garantir la no repetició

Cal reconèixer que en l'àmbit dels matrimonis forçats poden haver-se produït episodis de violència institucional (ja sigui per omissió o per males pràctiques) i haver-se vulnerat, així, els drets fonamentals de dones, nenes i adolescents. Garantir-ne la no repetició és l'estàndard pel qual hem de vetllar totes les institucions catalanes compromeses en l'erradicació d'aquesta forma de violència masclista. En concret, és essencial eliminar les pràctiques de persecució i sospita que de vegades s'ha donat cap a la població migrada i racialitzada com a element que criminalitza.

Per aquest motiu cal determinar quines accions poden contribuir a l'erradicació de possibles pràctiques institucionals, interinstitucionals i intersectorials, socials o comunitàries que revictimitzen i impedeixen posar fi als matrimonis forçats i reparar-ne les conseqüències que se'n deriven.

Una bona part d'aquestes accions s'entrecreuen amb l'eix de "prevenció estructural", atès que les polítiques públiques destinades a erradicar les violències institucionals també comporten canvis estructurals.

Eixos d'intervenció per a la garantia de drets

Prevenió estructural (sòciocultural)

- ✓ Estratègies nacionals, comarcals i locals per prevenir les VM
 - ✓ Es proposa revertir aquells imaginaris i pràctiques socials, institucionals i relacions de poder que permeten i alimenten les VM
- Eines: sensibilització, difusió i promoció de drets, formació especialitzada, investigació i recerca, promoció de masculinitats igualitàries i antimasclistes

Per garantir la no repetició

- ✓ Detecció de les VM institucionals
- ✓ Transformació de pràctiques institucionals, interinstitucionals i intersectorials, socials, comunitàries que revictimitzen.

Per aquest motiu, a més de les mesures de prevenció en l'apartat Prevenció sociocultural (estructural), cal comptar amb altres mesures, eines i mecanismes que ens ajudin a prevenir i gestionar les possibles violències institucionals:

- **Circuits d'abordatge dels matrimonis forçats:** comptem amb la definició d'uns circuits i estructures de coordinació institucionals que ens permeten re-troalimentar i millorar de forma contínua la resposta davant de qualsevol situació.
- **Un marc ideològic consensuat** a partir del qual intervenim i que recull els criteris i les recomanacions per a un correcte abordatge de les situacions de matrimonis forçats i per evitar la revictimització.
- **Avaluació i supervisió de casos:** en el marc del Comitè de Matrimonis Forçats, es preveu generar espais propis de coordinació i presentació de casos per tal d'anar millorant els criteris i les estratègies de prevenció i reparació davant de possibles situacions de matrimonis forçats de manera conjunta i consensuada.
- **Assessorament de persones expertes/tècniques referents:** sempre que sigui necessari es podrà comptar la participació i l'assessorament extern.
- **Sistema de protecció intern/queixes i suggeriments:** sistema intern per recollir els possibles casos de violència institucional identificats pels mateixos professionals i/o persones afectades, o bé que s'hagin posat en coneixement d'altres actors (p. ex. Sindicatura de Greuges, Defensor del Pueblo, mitjans de comunicació, etc.).

Reparació per la recuperació

D'acord amb el Protocol marc, l'eix de la "reparació per a la recuperació" ha d'orientar la nostra intervenció des del moment de la detecció inicial i continuada i durant tot l'acompanyament (que inclou l'atenció, l'assessorament i el tractament) a les dones, infants i adolescents, per tal de garantir l'accés efectiu als drets que tenen reconeguts.

Aquest eix d'intervenció també s'entrecreu amb l'eix de prevenció, però en aquest cas amb la "prevenció individual", ja que és essencial treballar la prevenció de danys majors quan es planteja la intervenció com a part de la recuperació (com, per exemple, valorar la interposició de denúncia).

Eixos d'intervenció per a la garantia de drets

Font: Protocol marc per a una intervenció amb la diligència deguda en situacions de violències masclistes

Comptem amb les següents eines per a la **reparació integral**:

- ▶ **Detecció inicial i continuada.** Comptem amb una eina d'indicadors de risc.
- ▶ **Acompanyament: atenció, assessorament, tractament.** La Generalitat de Catalunya disposa d'un Directori de recursos per a l'abordatge de les violències masclistes per respondre davant de situacions de matrimonis forçats.
- ▶ **Accés efectiu als drets.** Per tal que els i les professionals puguin garantir l'accés als drets, comptaran amb diferents eines que els donin suport en la seva intervenció:
 - ▶ Disposen de **materials sobre drets i recursos** per facilitar la informació necessària sobre els recursos i els procediments (art. 3.e).
 - ▶ Comptem amb una **guia** per identificar les necessitats de la dona, nena o adolescent en risc o que ha patit un matrimoni forçat per tal d'intervenir des del sistema de protecció i garanties de drets més adequat.
 - ▶ Tindran accés a **instruccions sobre com gestionar el servei de traducció i/o mediació comunitària** per informar de manera clara i comprensible sobre els drets, els serveis i recursos, especialment els d'urgència i protecció, però també els de referència per atendre futures consultes, dubtes i noves necessitats.
 - ▶ Podran fer efectiu el dret a l'atenció jurídica (art. 41) per mitjà de la derivació de la dona o adolescent als serveis següents:
 - ▶ Servei d'intervenció especialitzada (SIE)
 - ▶ Oficines d'atenció a les víctimes del delictes (OAVD)
 - ▶ Podran fer efectiu el dret a l'assistència jurídica gratuïta (art. 42) a través del tràmit per sol·licitar l'assistència jurídica gratuïta.
 - ▶ Garantiran el dret d'accés a la informació produïda a partir de la seva intervenció i en el marc de la institució que representen quan ho requereixin les dones, infants i adolescents. La informació es facilitarà a través d'un **model d'informe**. Els equips professionals que hagin de redactar aquests informes compten amb una **guia** per tal d'acompanyar-los en la comprensió de les possibles obligacions que es puguin derivar.
 - ▶ Tanmateix, els i les professionals també han de rebre l'acompanyament de la institució o del servei, amb l'assessorament jurídic necessari quan hagin de comparèixer en judicis en relació amb la seva funció professional.

- ▶ **Valoració integral dels riscos.** A més de desenvolupar noves eines de valoració de risc, hem de tenir en compte la necessitat de millora permanent de les existents i, per tant, comptar amb un sistema de millora contínua.

- ▶ **Investigació i sanció.** Malgrat que no es donarà en tots els casos, és important que tot l'aparell policial i judicial compti amb una formació actualitzada i especialitzada, així com l'adequació de les eines.

08

Circuits i estructures
de coordinació

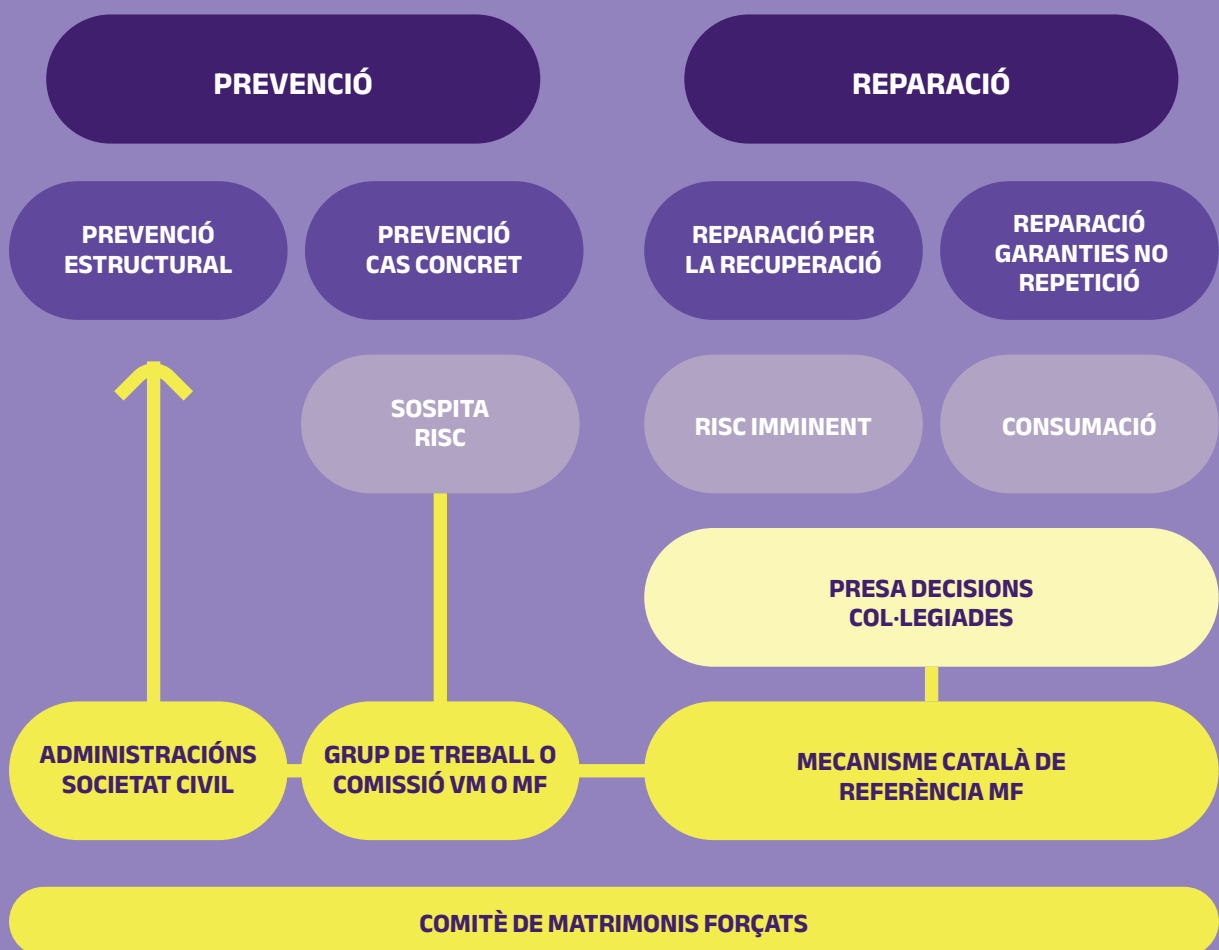
Circuits i estructures de coordinació

08

D'acord al nou paradigma i eixos d'intervenció que ens proposa el Protocol marc davant possibles situacions de violències masclistes, cal promoure i garantir un model de gestió i coordinació de la prevenció i la reparació davant de possibles matrimonis forçats que sigui circular i que es retroalimenti de forma contínua.

En aquest sentit, es vetlla per tal que aquesta lògica circular i integradora respongui a diferents elements necessaris:

- Eixos d'intervenció definits al Protocol marc
- Nivells de risc
- Circuits i estructures de coordinació

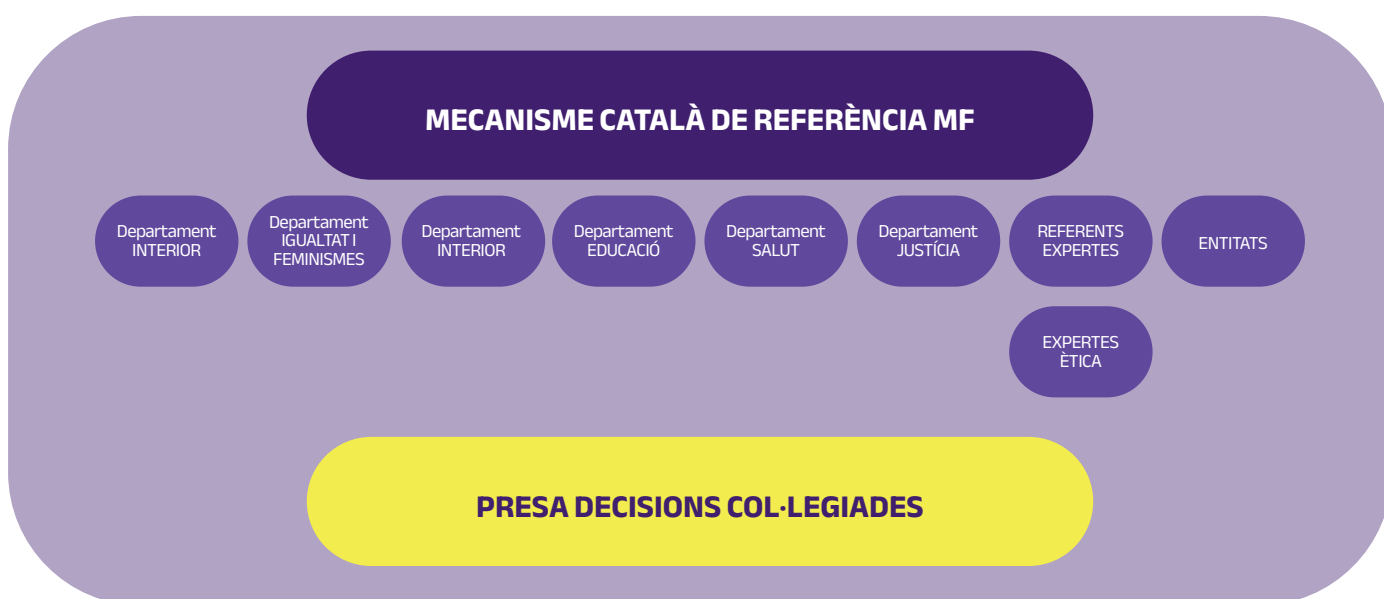
Prevenció estructural

Segons el Protocol marc, la **prevenció estructural** comprèn totes aquelles actuacions de prevenció i sensibilització dirigides a generar canvis culturals, socials i institucionals. Aquestes actuacions però, han de nodrir-se de les incidències i problemàtiques identificades en les situacions concretes per evitar noves expressions d'aquesta violència, la seva cronicitat o impacte²³.

Per tant, és essencial que les administracions i la societat civil desenvolupin actuacions que responguin a les particularitats, casuístiques i idiosincràsia del seu territori. Aquestes actuacions han d'estar alineades i ser coherents amb el Llibre blanc de la prevenció de les violències masclistes.

Prevenció situada en el cas concret i reparació

En primer lloc, quan els i les professionals inicien la seva intervenció davant d'una possible situació de matrimoni forçat, han de definir davant de quin nivell de risc ens trobem. Aquesta informació servirà per establir si encara ens trobem en un nivell de **prevenció del cas concret** (sospita o risc) que situaria l'abordatge des dels circuits, grups de treball o comissions territorials. O bé, ja ens trobem davant d'una situació en què cal intervenir per a la reparació (risc imminent o consumació) i, per tant, cal activar el **Mecanisme català de referència en matrimonis forçats** que està format per:

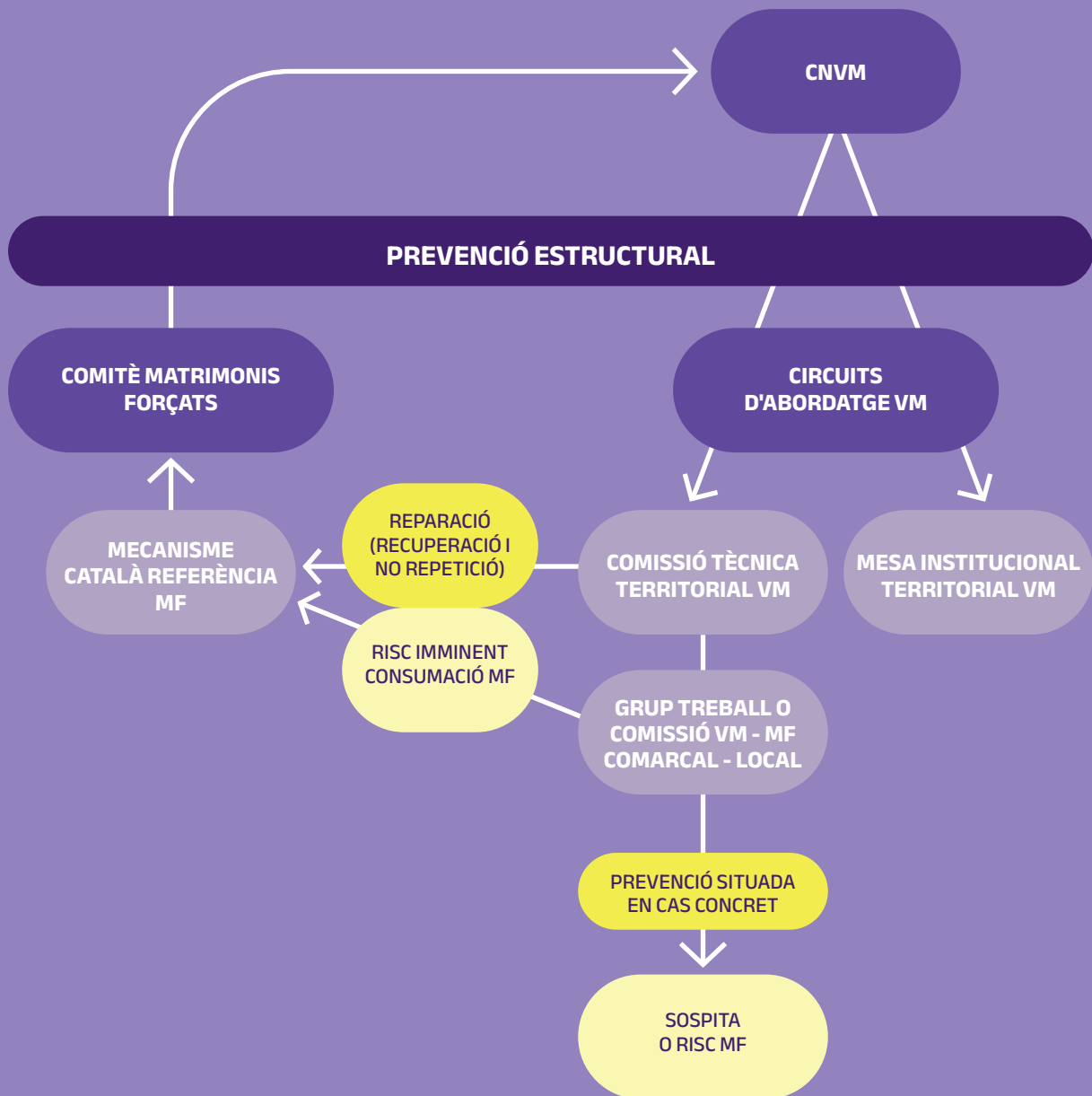
²³ Protocol marc (p. 41)

Un **mecanisme de referència** és una estructura que garanteix la coherència de totes les actuacions derivades de la detecció d'un possible cas, en què s'avalua que el nivell de risc és imminent i exigeix una ràpida i adequada coordinació entre els actors implicats.

Aquesta estructura està formada per un nucli de treball transsectorial i interdisciplinari especialitzat en matrimonis forçats i s'encarrega de la gestió de situacions en què es valora un risc imminent de consumació d'un matrimoni forçat per tal de prendre una decisió de manera coordinada i col·legiada.

D'altra banda, també assumeix l'avaluació dels casos en què ja s'hagi produït la consumació per tal d'analitzar quins han estat els factors que no han pogut evitar aquesta violència. Aquesta doble funció permet introduir accions de millora per tal de garantir la no repetició d'aquesta situació en un futur.

Aquest sistema organitzatiu propicia la circularitat del model d'abordatge i dels circuits i estructures de coordinació existents al país; promou la corresponsabilitat i una major especialització dels i de les professionals, i facilita la sistematització de criteris, la detecció de necessitats, així com la identificació de bones praxis o possibles situacions de violència institucional.

09

Mesures i actuacions
per a la prevenció
i reparació davant
de situacions de
matrimonis forçats
(2023-2025)

Mesures i actuacions per a la prevenció i reparació davant de situacions de matrimonis forçats (2023-2025)

El Model d'abordatge dels matrimonis forçats és un model de país liderat pel Departament d'Igualtat i Feminismes que coordina el Comitè de Matrimonis Forçats i que ha de ser desplegat des del principal òrgan de coordinació de les actuacions en aquesta matèria, la Comissió Nacional per a una Intervenció Coordinada contra les Violències Masclistes (CNVM), presidit pel mateix Departament.

Suposa, d'una banda, un treball interdepartamental en el si de la Generalitat de Catalunya i, d'altra banda, un treball coordinat tant amb les administracions locals i les entitats municipalistes, per garantir l'equitat territorial, com amb el moviment feminista, la societat civil organitzada, el tercer sector, els agents econòmics i socials i els col·legis professionals.

Aquest treball es du a terme principalment des del Comitè de Matrimonis Forçats i està en contínua coordinació amb la resta de grups de treball i comitès de la CNVM per tal d'interconnectar, coordinar i garantir la coherència de tot el desplegament del Protocol marc, així com amb la resta de models d'abordatge, protocols i eines que també impacten davant d'una situació de matrimoni forçat.

El model també quedarà també recollit com un capítol específic del Protocol marc per a una intervenció amb la diligència deguda en situacions de violències masclistes.

Per al seu desenvolupament, el model compta amb les mesures i accions, fruit del treball del Comitè, que s'enumeren a continuació:

15 MESURES

49 accions a desenvolupar durant el 2023, 2024 i 2025

Mesures, accions i any d'implementació per a la prevenció dels matrimonis forçats

D'acord amb l'organització de les mesures recollides en el Pla nacional de prevenció de les violències masclistes, s'han consensuat un total de 15 mesures i 49 accions:

MESURA 1. Elaborar eines conjuntes per a la prevenció dels matrimonis forçats

1. Actualitzar l'eina de valoració del nivell de risc davant situacions de matrimonis forçats. **2024**
2. Elaborar una guia sobre mesures d'autoprotecció i factors de protecció de l'entorn davant d'una situació de matrimoni forçat traduïda en diferents idiomes i en lectura fàcil. **2024**
3. Elaborar una proposta de models d'informes sobre situacions de matrimonis forçats segons les finalitats dels informes. **2024**
4. Elaborar una guia sobre els diferents sistemes de protecció davant situacions de matrimonis forçats per a professionals. **2024**
5. Dotar d'eines els centres de guarda i educació d'infants i adolescents per a la prevenció davant possibles situacions de matrimonis forçats. **2024, 2025**
6. Crear eines per a la detecció en l'àmbit educatiu a partir de la Unitat de Suport a l'Alumnat en Situació de Violència (USAV). **2024-2025**

MESURA 2. Implementar campanyes informatives i de conscienciació sobre els matrimonis forçats

7. Elaborar materials específics per a la comunitat educativa, espais de lleure i joventut i punts liles als instituts. **2024**
8. Crear un espai web amb informació específica i assessorament sobre matrimonis forçats, dirigida a diversos públics. **2025**

MESURA 3. Promoure xarxes de referents compromeses amb l'erradicació dels matrimonis forçats

9. Dissenyar la formació per a referents comunitàries en prevenció dels matrimonis forçats. **2025**
10. Dur a terme una prova pilot amb grups de dones per a la prevenció dels matrimonis forçats amb infants i adolescents. **2024**

MESURA 4. Impartir formació sobre el model d'abordatge dels matrimonis forçats

11. Fer formació específica al personal que atén el telèfon 900900120, Infància Respon i el 112. **2024, 2025**
12. Fer formació sobre el model d'abordatge dels matrimonis forçats adreçada als i les professionals de la xarxa de serveis d'acolliment residencial per a dones en situació de violència masclista, els serveis d'intervenció especialitzada (SIE) i els serveis d'informació i atenció a les dones (SIAD). **2024-2025**
13. Actualitzar la formació que s'imparteix a l'Institut de Seguretat Pública de Catalunya en matèria de matrimonis forçats, en els cursos de formació bàsica, continuada i especialitzada. **2024-2025**
14. Fer formacions sobre el model d'abordatge dels matrimonis forçats adreçades als serveis socials. **2024-2025**
15. Fer formació sobre el model d'abordatge dels matrimonis forçats als tècnics de l'àmbit de la infància i l'adolescència (DGAIA, EAIA, professionals dels recursos residencials, Infància Respon, professionals que treballen amb joves...). **2024-2025**
16. Fer formacions especialitzades per a la figura del professional de coeducació, benestar i convivència. **2024- 2025**
17. Impartir formació per a les persones referents dels Serveis Territorials d'Educació per fer acompanyament als centres educatius. **2024-2025**
18. Fer formació sobre el model d'abordatge dels matrimonis forçats als i les mestres i docents. **2024-2025**
19. Fer formació sobre el model d'abordatge dels matrimonis forçats a l'Agència Catalana de la Joventut (tècnics i tècniques de joventut, punts d'informació juvenil, punts joves, casals de joves...). **2024-2025**
20. Dissenyar formacions específiques amb els col·legis professionals més rellevants en l'abordatge de possibles situacions de matrimonis forçats (educació social, psicologia, treball social, advocacia, docents, infermeria i pediatria). **2025**
21. Fer formació sobre el model d'abordatge dels matrimonis forçats a les universitats públiques catalanes (comissions i àrees d'igualtat). **2024-2025**

MESURA 5. Actualitzar el pla "Escoles lliures de violència"

22. Actualitzar el pla amb eines i materials de prevenció específics que abordin els matrimonis forçats.

MESURA 6. Crear noves eines i estratègies de prevenció dirigides a homes i nois joves

23. Dur a terme una prova pilot amb grups d'homes per a la prevenció dels matrimonis forçats. **2024**

MESURA 7. Recollir bones praxis i propostes d'actuació davant els matrimonis forçats de les entitats de dones referents

- 24. Intercanviar experiències i bones praxis amb altres institucions i entitats identificades del territori estatal expertes en matrimonis forçats. **2024, 2025**
- 25. Dur a terme una trobada anual amb el Grup de Migracions i Grup de Violències Masclistes del Consell Nacional de Dones de Catalunya. **2024-2025**

MESURA 8. Comptar amb l'anàlisi i l'acompanyament de persones expertes en l'abordatge dels matrimonis forçats

- 26. Dur a terme accions complementàries als plens del Comitè de Matrimonis Forçats en què s'inclouran formacions, clínica de casos, bones praxis i altres sessions d'interès. **2023, 2024 i 2025**
- 27. Identificar persones expertes/tècniques referents per a la creació d'un equip d'assessorament per al Comitè de Matrimonis Forçats i el Mecanisme català de referència en matrimonis forçats. **2024-2025**

MESURA 9. Estudiar realitats concretes al voltant dels matrimonis forçats i noves estratègies de prevenció

- 28. Elaborar un informe basat en l'anàlisi de casos sobre matrimonis forçats a Catalunya (2013-2023). **2023**
- 29. Organitzar una jornada anual a partir d'un sistema rotatiu entre els membres del Comitè de Matrimonis Forçats. **2024-2025**

MESURA 10. Millorar el sistema de recollida de dades de les situacions de matrimonis forçats a Catalunya

- 30. Dissenyar una eina per a la recollida de dades anual sobre les situacions de prevenció i reparació dels matrimonis forçats ateses a Catalunya. **2025**
- 31. Actualitzar les eines de recollida de la informació i de dades per tal de poder adoptar la mesura d'intervenció més adequada a cada situació de matrimoni forçat. **2024-2025**

MESURA 11. Fer el manteniment dels instruments de país per a la prevenció i reparació dels matrimonis forçats

- 32. Mantenir l'actualització del model d'abordatge, circuits, eines i formació sobre els matrimonis forçats a través del manteniment del Comitè de Matrimonis Forçats. **2023, 2024 i 2025**

Mesures, accions i any d'implementació per a la reparació dels matrimonis forçats

MESURA 12. Crear un mecanisme català de referència en matrimonis forçats

- 33. Coordinar la prova pilot de creació del Mecanisme català de referència en matrimonis forçats per als casos de risc imminent i consumació d'un matrimoni forçat. **2024**
- 34. Establir la coordinació del model Barnahus com a Mecanisme català de referència en l'abordatge dels matrimonis forçats en la infància i l'adolescència. **2024**
- 35. Adaptar i implementar el capítol del protocol marc sobre La diligència deguda i el dret de les persones adolescents en situació de violència masclista a la reparació integral davant de situacions d'adolescents que poden patir un matrimoni forçat. **2024**
- 36. Identificar persones expertes/tècniques referents per a la creació d'un equip d'assessorament per a ambdós mecanismes catalans de referència en matrimonis forçats. **2024**

MESURA 13. Millorar les eines per a la reparació dels matrimonis forçats

- 37. Ampliar i millorar les eines amb què compta la xarxa de serveis d'intervenció especialitzada (SIE), com a servei especialitzat en matrimonis forçats. **2024, 2025**
- 38. Millorar les eines dels serveis d'informació i atenció a les dones (SIAD) per a l'atenció dels matrimonis forçats. **2024, 2025**
- 39. Vincular el model d'abordatge i els circuits sobre matrimonis forçats al nou protocol de salut d'abordatge de les violències masclistes. **2024**
- 40. Crear grups de suport emocional a les supervivents de matrimonis forçats als territoris. **2024- 2025**
- 41. Elaborar una guia dels serveis i recursos de mediació o traducció, així com recomanacions a tenir en compte quan han d'intervenir professionals d'aquests àmbits. **2024**

MESURA 14. Crear serveis i recursos per garantir la reparació

- 42. Incorporar dos pisos específics per a casos de matrimonis forçats a la xarxa de serveis d'acolliment residencial per a dones en situació de violència masclista. **2024**
- 43. Especialitzar la resposta davant possibles casos d'infants i adolescents víctimes d'un matrimoni forçat (consumat o preventiu). **2025**
- 44. Sistematitzar la metodologia de treball que permet la recuperació i reparació de les dones i adolescents que han patit un matrimoni forçat (psicològica, comunitària...). **2025**
- 45. Crear eines per a l'acompanyament en l'àmbit educatiu després d'una situació de risc imminent o consumació, a partir de la Unitat de Suport a l'Alumnat en Situació de Violència (USAV). **2025**
- 46. Crear la figura especialitzada en matrimonis forçats dins l'equip de la Unitat de Suport a l'Alumnat en Situació de Violència (USAV). **2025**
- 47. Crear la figura especialitzada en matrimonis forçats en l'àmbit de la salut i la salut mental. **2025**

MESURA 15. Establir processos amb les entitats especialitzades en l'atenció als matrimonis forçats, de llarga trajectòria i clar reconeixement, per generar fórmules de col·laboració sostenibles i estables

- 48. Mantenir i ampliar els recursos per a l'atenció d'adolescents tutelades que han patit situacions de matrimoni forçat i que en complir la majoria d'edat surten del sistema de protecció. **2025**
- 49. Mantenir la convocatòria de subvenció adreçada a entitats especialitzades en l'atenció dels matrimonis forçats. **2023, 2024 i 2025**

10

Referències
bibliogràfiques

Referències bibliogràfiques

09

Alfageme, A.; Casellas, M. i Escobar, J. (2020). "La realitat dels matrimonis forçats a Catalunya". Barcelona: Associació La Nut.

Aplin, R. (2022). "Evaluating the value of the police independent Advisory Group (AIG): Honour Based Abuse Crime (HBA), Forced Marriage (FM) and Female Genital Mutilation (FGM)". *Women's Studies International Forum*, vol. 90.

Arlettaz, F.; Gracia, J. (2016). "Los matrimonios forzados como una manifestación de violencia de género. Extranjería cultural, religión y derechos humanos". *Laboratorio de Sociología Jurídica*, Universitat de Saragossa.

Ballard, R. (2008). "Inside and Outside: Contrasting Perspectives on the Dynamics of Kinship and Marriage in Contemporary South Asian Transnational Networks", dins R. Grillo (ed.), *The Family in Question: Immigrants and Minorities in Multicultural Europe*. Amsterdam: Amsterdam University Press, p. 37-70.

Bradley, T. (2011). *Women, Violence and Tradition: Taking FGM and Other Practices to a Secular State*. Londres: Zed Books.

Cisneros, F. (2018). "Violencia de género y diversidad cultural: el ejemplo de los matrimonios forzados", dins la *Revista Penal*, núm. 42, p. 43-55.

Coontz, S. (2006). *Historia del matrimonio: Cómo el amor conquistó el matrimonio*. Ed. Gedisa: Barcelona, p 17-26.

Convenció sobre els Drets de l'Infant, Nacions Unides, 1989.

Crenshaw, K. (1989). "Demarginalizing the Intersection of Race and Sex: A Black Feminist Critique of Antidiscrimination Doctrine, Feminist Theory, and Antiracist Politics". *The University of Chicago Legal Forum*, núm. 140.

"Global Estimates of Modern Slavery: Forced Labour and Forced Marriage" (2022). International Labour Organization (ILO), Walk Free, and International Organization for Migration (IOM). Ginebra.

Harcourt, W. (2009). *Body Politics in Development: Critical Debates in Gender and Development*. Londres: Zed Books.

Igareda, N. (2015). "Matrimonios forzados: ¿otra oportunidad para el derecho penal simbólico?". *InDret. Revista para el Análisis del Derecho*, 1(1), p. 1-18.

Jaggar, A. (2005). "Saving Amina: Global Justice for Women and Intercultural Dialogue", *Ethics and International Affairs*, (19-3), p. 55-75.

Informe de Human Rights (2011). "How come you allow little girls to get married".

Maqueda, M. L. (2013). "El nuevo delito de matrimonio forzado: art. 172 bis CP", dins Álvarez García (dir.); Dopico Gómez-Aller (coord.): *Estudio crítico sobre el anteproyecto de reforma penal de 2012*, Valencia, p. 559-564.

Parella, S.; Güell, B. i Contreras, P. (2023). "Los matrimonios forzados como una forma de violencia de género desde un enfoque interseccional". *Revista CIDOB d'Afers Internacionals*, núm. 133, p. 137-159.

Samad, A. Yunas i Eades, J. (2002). "Community Perceptions of Forced Marriage". Community Liaison Unit, The Foreign and Commonwealth Office. Regne Unit. Report.

Santa Cruz Castillo, Ú. (2022). "Guia metodològica d'abordatge de les violències masclistes des d'una perspectiva antiracista". (PDF). p. 9

Torres Rosell, N. (2015). "Matrimonio forzado: aproximación fenomenológica y análisis de los procesos de incriminación". *Estudios Penales y Criminológicos*. Vol. XXXV. p. 831-917

